

FORORD

Dette speciale er udfærdiget som afslutningen på kandidatuddannelsen i Læring og Forandringsprocesser ved Aalborg Universitet. Motivationen til specialets emne findes i en personlige interesse for og engagement i frivilligt arbejde udført i det danske foreningsliv. Afsættet for undersøgelsen tages i de unges perspektiv, da grundlaget for et fortsat stærkt foreningsliv i Danmark afhænger af, at nye generationer får kendskab til og erfaring med dette særlige fællesskab, som de danske foreninger er karakteriseret ved. Nysgerrigheden går derfor på, hvorfor de unge engagerer sig i frivilligt arbejde, og hvordan de fastholdes over tid, så der skabes grobund for foreningslivets beståen gennem kontinuerlig oplæring i foreningslivets facetter. For at kunne undersøge dette er der etableret et samarbejde med en gymnastikforening, hvor der er gennemført i alt tre interviews med både nogle unge instruktører i foreningen og et bestyrelsesmedlem.

God læselyst!

ABSTRACT

This master's thesis researches the voluntary environment in Denmark. The voluntary sector constitutes an important component in society in more than one way, which is partly due to the fact that voluntary work contributes to public goods, and defends the interests of the community. To maintain a strong voluntary sector in Denmark it is important that the next generations of young people are given access to, and gaining experience from this sector. Thus the purpose of this study is to explore why young people engage themselves in a gymnastics association, and how the association retains the young people as volunteers.

The theoretical foundation of this study is mainly based on Thomas Ziehe, Frederik C. Boll as well as Jean Lave, and Étienne Wenger. Ziehe is used to get an understanding of what characterizes young people as a group, in the late modern society. As an addition hereto Boll's theory of different types of people amongst volunteers makes it possible to explore the differences between the young people's motives, which can disclose why the young people do voluntary work. Finally, the theory of communities of practice describes the process where the young volunteers move from being legitimate peripheral participants to become experts in the gymnastics association. The master's thesis is a qualitative study, and the empirical data consists of two focus group interviews with seven young gymnastic instructors, and one semi-structured interview with one of the board members of the association.

The aim of this master's thesis is to contribute knowledge about why young people engage themselves, and how they can be retained in voluntary work. According to the results of the analysis the young people engage themselves when they get the possibility to be a part of a community where they can learn and evolve. The community acts as a staple framework for the creation of identity for the young people, but it is a term that they can choose to be a part of the community when it fits into their self-world. In spite of the fact that the seven gymnastics instructors belong to the same age group they can be split up into different types of volunteers, which means that their motives are varying. The study also shows, that it is important that they can make a difference through their voluntary engagement, and that they get the possibility to spend some time with the other volunteers in the association. Furthermore, the community of practice gives the young people the opportunity to slowly learn the habits of the association, and a safe learning environment can potentially retain the young volunteers in the association.

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1: INTRODUKTION	4
INDLEDNING	4
PROBLEMFELT	5
PROBLEMFORMULERING.....	7
PRÆCISERING.....	8
BESKRIVELSE AF ORGANISATIONEN.....	10
LÆSEVEJLEDNING OG PROJEKTDESIGN	13
KAPITEL 2: METODISKE OVERVEJELSER	16
VIDENSKABSTEORETISK STÅSTED.....	16
EMPIRI.....	19
UNDERSØGELSESMETODER	19
<i>Transskribering.....</i>	<i>23</i>
<i>Præsentation af undersøgelsens informanter.....</i>	<i>24</i>
<i>Min position.....</i>	<i>25</i>
<i>Metodisk refleksion.....</i>	<i>26</i>
ANALYSESTRATEGI.....	27
KAPITEL 3: DE UNGE	29
DE UNGE I DET SENMODERNE SAMFUND.....	29
ANALYSE	31
DELKONKLUSION	35
KAPITEL 4: DE FRIVILLIGE UNGE	37
FRIVILLIGHED	37
TYPER AF FRIVILLIGE.....	39
ANALYSE	42
DELKONKLUSION	47
KAPITEL 5: DE FRIVILLIGE UNGE I FORENINGEN	49
FORENINGEN SOM ET PRAKSISFÆLLESSKAB	49
ANALYSE	51
DELKONKLUSION.....	59
KAPITEL 6: AFRUNDING	61
DISKUSSION	61
KONKLUSION	67
LITTERATURLISTE	70
ARTIKEL.....	73
BILAG	77
BILAG 1: MATERIALE FRA FOKUSGRUPPEINTERVIEWS (UDSAGN)	77
BILAG 2: MATERIALE FRA FOKUSGRUPPEINTERVIEWS (POST-ITS)	79
BILAG 3: INTERVIEW 1 (FOKUSGRUPPE 13-15 ÅR)	81
BILAG 4: INTERVIEW 2 (FOKUSGRUPPE 16-20 ÅR)	82
BILAG 5: INTERVIEW 3 (UDVALGSFORMANDEN)	83
BILAG 6: INTERVIEWGUIDE (FOKUSGRUPPEINTERVIEWS).....	84
BILAG 7: INTERVIEWGUIDE (SEMISTRUKTURERET INTERVIEW)	86

KAPITEL 1: INTRODUKTION

Indledning

Den frivillige sektor udgør en vigtig komponent i samfundslivet på flere områder, hvilket blandt andet skyldes, at frivilligt arbejde bidrager til kollektive goder og forsvare fællesskabets interesser (Fridberg, Henriksen & Boje, 2014, s. 167-168). I Danmark består den frivillige sektor overordnet af tre forskellige organisationsformer; foreningen, den selvejende institution og den almennyttige fond (Ibsen & Habermann, 2006, s. 25). Det frivillige arbejde er altså en mangfoldig størrelse med forskellige interesser, som kan udmøntes i alt fra patientforeninger over humanitære organisationer til lokale idrætsforeninger. Én af flere fællesnævnerne for den frivillige sektor er dog, at det frivillige arbejde er karakteriseret ved, at deltagerne lægger energi i en indsats, som skal komme andre end dem selv og deres nærmeste til gode. Den organisatoriske ramme for denne undersøgelse er foreningen.

Historisk set blev fundamentet til det foreningsliv, vi kender i dag, lagt, i den sidste halvdel af 1800-tallet og fremefter gennem oprettelsen af civile og folkelige bevægelser og foreninger, som eksempelvis andelsbevægelsen og idrætsforeningerne (Böss, 2014, s. 9). Netop tanken om idrætsforeningerne blev grundlagt med oprettelsen af De Danske Skytteforeninger i 1861. I dag er formålet med denne type forening ikke så krigerisk som den gang, men det frivillige foreningsliv er stadig central for sammenhængskraften i samfundet (Laub, 2012, s. 18). Traditionelt set har foreningerne fungeret som et sted, hvor deltagerne lærer at tage ansvar, skaber netværk på tværs af sociale miljøer og i det hele taget bliver oplært i demokratiets praksis. Men noget kan tyde på, at det danske foreningsliv er under forandring, for når der er tendens til centralisering, opløsning af lokalsamfund og stigende individualisering, hvor efterlades foreningerne så? (Böss, 2014, s. 10).

I den forbindelse kan der argumenteres for, at feltet har brug for opmærksomhed fra politisk side. Således formulerede den daværende regering i 2010 en samlet strategi for styrkelse af det civile samfunds inddragelse i den sociale indsats, og andre tiltag har fulgt efter denne (Fridberg, Henriksen & Boje, 2014). Samme år blev et tværministerielt tiltag for den unge målgruppe sat i søen. *Projekt frivillig* er målrettet elever på kompetencegivende ungdomsuddannelser og har til formål at få de unge til at engagere sig som frivillige i foreninger og organisationer (Projekt Frivillig, u.å.). Samtidig med disse nationale målsætninger for frivilligt arbejde, har de fleste

kommuner dertil formuleret politikker og strategier for frivilligt arbejde og civilsamfund i deres egen kontekst (Qvist, 2015, s. 4).

Problemfelt

På trods af adskillige politiske tiltag målrettet frivilligt arbejde i Danmark viser SFI-rapporten fra 2014 *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*¹, at den frivillige indsats generelt ligger stabilt i Danmark. Danskernes frivillige engagement er relativt højt, idet ca. en tredjedel af danskerne i alderen 16 år og derover arbejder frivilligt. Undersøgelsen inddeler det frivillige arbejde i 14 områder, hvoraf idrætsområdet engagerer den største procentdel (11%) af de frivillige. Undersøgelsen viser desuden indikationer på, at de yngste aldersgruppers frivillige indsats er dalende – særligt gældende for de unge mænd (Fridberg, Henriksen & Boje, 2014). I 2004 var det 32 % af de 16-29-årige, der engagerede sig i et frivilligt arbejde, men i 2012 var tallet faldet til 26% (Qvist, 2015, s.12).

Netop de unge frivillige er omdrejningspunktet i dette speciale, nærmere bestemt unge, frivillige instruktører i en gymnastikforening. Grunden til at fokus rettes mod denne aldersgruppe er, at kimen til det fremtidige foreningsliv ligger her, og flere undersøgelser antyder, at der opleves problemer med at rekruttere og fastholde denne aldersgruppe (Nielsen, 2005; Kofod & Nielsen, 2006; Qvist, 2015). Hvis ikke de unge implementeres i foreningslivet, kan der stilles spørgsmålstegn ved, om ikke den danske foreningstradition vil smuldre over tid. Befolkningsundersøgelsen fra 2012 viser som nævnt netop tegn på, at unge i nogen grad er begyndt at vende frivilligt arbejde ryggen, hvilket kan virke bekymrende (Qvist, 2015, s. 4). Fokus er rettet mod denne målgruppe, da det er helt centralt, at foreningerne forsøger at forstå de unge og deres livsvilkår i dag for at lykkes i processen med at engagere og fastholde de unge i foreningerne fremadrettet.

Den konkrete gruppe unge, som indgår i dette speciale, placerer sig i aldersgruppen 13-20 år. Det er altså unge mennesker, som enten befinder sig på folkeskolens afsluttende trin eller i/omkring ungdomsuddannelser. Denne livsperiode er ofte kendetegnet ved en række hyppige skift

¹ Rapporten bygger på to repræsentative befolkningsundersøgelser fra henholdsvis 2004 og 2012 (Fridberg & Henriksen, 2014).

mellem varierende sociale situationer og læringssammenhænge (Nielsen, Højholdt & Simonsen, 2004, s. 191). Skolelivet vil typisk fylde meget, og med skolereformens indtræden i august 2014 er denne del kommet til at fylde endnu mere på grund af lange skoledage for folkeskoleeleverne. Det tyder dog på, at reformen ikke har haft direkte konsekvens for foreningsdeltagelsen ved skoleeleverne (Munksgaard, 2014), men der er ikke på nuværende tidspunkt noget forskning på, om det har haft betydning her to år efter reformens indførsel. I den pågældende forening er skolereformen imidlertid blevet rammesættende for, hvornår foreningen kan tilbyde hold, da de unge instruktører har fået begrænset tidsrummet, hvori de kan bidrage med frivilligt arbejde i foreningen.

Dertil har de unge frivillige i dag tendens til at lægge mere vægt på individuelle valg, selvudfoldelse og interesser frem for mere traditionelle værdier og tilhørsforhold, hvilket kan føre til en svagere forbindelse mellem den enkelte og foreningen og dermed en større interesse for at løse opgaver af en kortere varighed, en højere grad af projektfrivillighed (Nielsen, Højholdt & Simonsen, 2004, s. 43; Nielsen, 2005, s. 22; Wulff, 2013, s. 262). Endvidere har en del af de unge, som engagerer sig i frivilligt arbejde, en tilbøjelighed til at have en mere nytteorienteret tilgang til deres deltagelse i foreningsliv og frivilligt arbejde, hvor de unge blandt andet motiveres ved tanken om et personligt udbytte gennem dygtiggørelse og læring (Kofod & Nielsen, 2006, s. 9).

De unges personlige udbytte ved deres frivillige engagement relaterer sig til kontekstens særlige beskaffenhed, da frivilligt arbejde og det danske foreningsliv i det hele taget rummer et stort læringspotentiale (Kofod & Nielsen, 2006, s. 23). Inden for denne ramme får de unge gennem instruktørrollen mulighed for at blive udfordret individuelt og socialt i et trygt og udfordrende læringsmiljø, som er beslægtet med mesterlæren (Kofod & Nielsen, 2006, s. 50). Desuden drives de unge som nævnt af personlig dygtiggørelse, og denne proces involverer såvel kurser som sparring med gode kammerater og tydelige rollemodeller i foreningen, så det sociale perspektiv på læring står stærkt i foreningslivet (Kofod & Nielsen, 2006, s. 54).

Det er dog ikke kun de unge, der bevæger sig i en mere individfokuseret retning. Der kan argumenteres for, at den danske idrætsdeltagelse med fokus på fællesskab og frivillighed er under pres fra en hastigt fremvoksende fitnessbølge, hvor deltagelsen generelt er mere professionel og individuel. En netop offentliggjort undersøgelse fra Idrættens Analyseinstitut bekræfter

dette, da den konkluderer, at idræt i det private regi haler ind på foreningerne (Idrættens Analyseinstitut, 2016). Dog viser undersøgelsen lige som andre nyere undersøgelser, at foreningslivet, herunder idrætsforeningerne, stadig bakkes op af den brede, danske befolkning, og at det frivillige engagement generelt trives (Laub, 2012, s. 19).

I den indledende præsentation af specialets historiske og samfundsmæssige ramme og det efterfølgende problemfelt har jeg tilstræbt at beskrive undersøgelsens kontekst og dens særlige præmisser, og på denne baggrund vil jeg i det følgende præsentere specialets problemformulering.

Problemformulering

Afsættet for undersøgelsen tages desuden i mit personlige engagement i frivilligt arbejde, og i særdeleshed en interesse i at inddrage og fastholde unge i foreningsarbejde, da jeg anser det som en sikring af det danske foreningsliv, at også kommende generationer får erfaringer med frivillighed og foreningsarbejde. Med udgangspunkt i en konkret gymnastikforening vil jeg arbejde frem mod en besvarelse på følgende problemformulering:

Hvorfor engagerer unge sig i frivilligt arbejde i en gymnastikforening, og hvordan fastholdes de frivillige unge i foreningen?

For at besvare denne problemformulering arbejder jeg undervejs med tre undersøgelsesspørgsmål, som alle relaterer til den overordnede problemformulering:

- 1. Hvad kendetegner undersøgelsens aktører, de unge, i et senmoderne samfund?*
- 2. Hvad er frivillighed, og hvilke motiver kan ligge bag en frivillig indsats set fra de unges perspektiv?*
- 3. Hvordan kan foreningen ses som et praksisfællesskab, og hvad betyder det for de unges engagement og fastholdelse i foreningen?*

Undersøgelsens formål er på baggrund af ovenstående problemformulering at bidrage med viden om, hvorfor og hvordan de frivillige unge engageres og fastholdes i foreningen, og i den forbindelse tages der udgangspunkt i de unges perspektiv, hvorfor det er relevant at besvare undersøgelsesspørgsmål 1. Hensigten med undersøgelsesspørgsmål 2 er at undersøge, hvad

frivillighedsbegrebet, som kan betegnes som værende et nøglebegreb for undersøgelsen, dækker over, og hvilke grunde de frivillige unge har til at engagere sig i frivilligt arbejde, men også for at undersøge hvordan de kan fastholdes på denne baggrund. Undersøgelsesspørgsmål 3 retter sig mod at se foreningen som et lærende fællesskab, hvori de frivillige unge deltager, men dette spørgsmål har også til formål at belyse, hvad dette fællesskab betyder for de unges engagement og fastholdelse. I besvarelsen af dette spørgsmål inddrages desuden viden fra et mere organisatorisk plan, formanden for børne/unge-udvalget og medlem af bestyrelsen, for at få indsigt i, hvordan denne forholder sig til den særlige aldersgruppe af instruktører i foreningen.

Præcisering

Inden undersøgelsen præsenteres nærmere, ser jeg det relevant at præcisere to af problemformuleringens centrale begreber, herunder en begrundelse af nogle fravalg taget i processen.

Undersøgelsens aktører

Jeg har i forbindelse med problemformuleringen defineret, hvilken aldersgruppe jeg retter fokus mod i undersøgelsen. Denne afgrænsning er valgt på baggrund af flere årsager. For det første anser jeg det som værende for tidskrævende at inddrage hele foreningens instruktørgruppe, da den tæller over 100 personer. For det andet er jeg selv dybt involveret i den gruppe af instruktører, der er tilknyttet voksengruppen, hvorfor denne gruppe er fravalgt². Desuden er jeg interesseret i, hvad det sociale perspektiv på læring betyder for de unges læreproces som instruktører deltagende i instruktørteams, og disse teams findes kun omkring børne/ungeholdene og ikke på voksenholdene, hvor instruktørerne ofte varetager trænergerningen alene.

Der er dog voksne instruktører (over 20 år), der ligeledes varetager undervisning af børn og unge, men i undersøgelsen har jeg fravalgt deres perspektiv på de unge instruktørers læreproces. Jeg forholder mig derfor til frivillige instruktører i aldersgruppen 13-20 år. Den nedre grænse er sat ud fra, at den pågældende forening som oftest ikke rekrutterer unge under 13 år som hjælpeinstruktører. Den øvre grænse er styret af, at det ofte er på dette tidspunkt, de unge har afsluttet ungdomsuddannelsen og derfor forlader lokalsamfundet for at uddanne sig i en større by.

² Min relation til feltet uddybes senere i specialets kapitel 2.

Denne aldersgruppe befinder sig desuden i den særlige livsfase, som ungdommen udgør – overgangsfasen mellem barndom og voksenalder (Nielsen, Højholdt & Simonsen, 2004, s. 27). Endelig kan det valgte aldersinterval bestå af såvel erfarne som nye instruktører. En nærmere redegørelse af de unge som gruppe udfoldes yderligere i kapitel 3.

Frivillighed

Et andet centralt begreb for undersøgelsen er frivillighed. Der findes mange typer af frivillighed – fra de lystbetonede og uforpligtende former til de forpligtende og ansvarsvækkende varianter (Böss, 2014). I denne undersøgelse fokuserer jeg på frivilligt arbejde, som er kendetegnet ved en kontinuer indsats i en forening, som en instruktørgerning i en sæson eksempelvis er (september-marts). Jeg afgrænser mig på den måde fra at inddrage personer, som udelukkende involverer sig i et episodisk, frivilligt arbejde, såkaldt projektfrivillighed. En mere dybdegående beskrivelse af begrebet indgår i begyndelsen af kapitel 4.

Beskrivelse af organisationen

Som et sidste element, inden specialets samlede opbygning præsenteres i den følgende læsevejledning, vil jeg i dette afsnit beskrive undersøgelsens kontekst nærmere for at skabe et indblik i og en forståelse af den særlige ramme, hvori problemformuleringen er funderet.

Fakta om foreningen

Foreningen er placeret i en landkommune, og den kan om få år fejre sit 50 års jubilæum. Den har gennem de sidste 10-15 år øget deltagerantallet betydeligt fra ca. 300 medlemmer til i dag omkring 1200 medlemmer om året, og dette tal ligger nu relativt stabilt. Dertil hører en instruktørstab på over 100 frivillige, hvor størstedelen er af hunkøn (ca. 70 %). Dette kan dog skyldes, at foreningen er en gymnastikforening og ikke eksempelvis en fodboldklub, som traditionelt engagerer flere mænd.

Udviklingen i medlemstallet skyldes i højgrad, at der i starten af 00'erne blev etableret gode træningsfaciliteter, hvilket skabte en stigning i udbuddet af aktiviteter og dermed et øget medlemsantal. Foreningen er kommunens største enstrengede forening, og den opfattes generelt som en stærk forening af udenforstående. Da gymnastikforeningen er en folkeoplysende forening, modtager den økonomisk støtte fra kommunen, som sammen med søgte fondsmidler, sponsorbidrag og medlemmernes kontingenter udgør foreningens økonomiske fundament.

Forening tilbyder primært gymnastik for børn, unge og voksne, men også spinning og andre træningstilbud af en mere fitnesspræget karakter varetages af foreningen. Generelt er foreningen interesseret i at blive ved med at udvikle sig, og derfor indgår den gerne i forskellige udviklingsprojekter, som både kan vedrøre effektivisering af bestyrelsesarbejde som dygtiggørelse af instruktører. Foreningens formulerede formål er at tilbyde gymnastik og målrettet træning så bredt som muligt og derved styrke sundheden.

Foreningens organisatoriske opbygning

Nedenstående organisationsdiagram har til formål at skabe et overblik over foreningens organisatoriske struktur.

Figur 1: Organisationsdiagram

Bestyrelsen består af syv medlemmer, som placerer sig i aldersrummet 30-50 år, og disse medlemmer varetager hver især forskellige opgaver vedrørende foreningens drift. Traditionelt er de enkelte bestyrelsesmedlemmer relativt vedholdende, hvilket gør, at foreningen kan fordybe sig i forskellige projekter fremfor konstant at skulle oplære nye medlemmer i bestyrelsesarbejdet. Eksempelvis har foreningen blot haft to forskellige formænd gennem de sidste 20 år.

På grund af foreningens medlemsmæssige udvikling gennem de sidste 10-15 år er den organisatoriske struktur blevet revideret, da det ikke længere er ses muligt for en frivillig bestyrelse på syv medlemmer at varetage alle foreningens opgaver. Derfor udfører nogle underudvalg opgaverne relateret til sæsonplanlægning, daglig drift mv. Desuden fungerer ét af bestyrelsesmedlemmerne som formand for børne/ungeudvalget, og dette udvalg har ansvaret for foreningens tilbud for de hold, der relaterer sig til områdets børn og unge (til omkring 20 år). Denne rolle indeholder opgaver som koordinering, planlægning og kommunikation med og rekruttering af instruktører. Denne udvalgsformand er én af informanterne i undersøgelsen. Alle foreningens hold har tilknyttet en kontaktperson, som enten er et bestyrelsesmedlem eller et udvalgsmedlem. Ud over bestyrelse og udvalg består foreningen af en række arbejdsgrupper, som har en mere projektrelateret form. Som eksempel er én af disse et udvalg, som har ansvaret for planlægningen og udførelsen af foreningens forårsopvisning. Disse arbejdsgrupper består som hovedregel både af en repræsentant fra bestyrelsen og nogle projektfrivillige.

Foreningens unge instruktører

Traditionelt har foreningen ikke oplevet store problemer med at rekruttere undersøgelsens målgruppe, de unge instruktører. Der lægges dog hvert år et stort stykke arbejde, særligt udført af formanden for børne/unge-udvalget, i at få alle hold besat med kvalificerede instruktører.

Rekrutteringen foregår enten ved, at de unge selv melder sig, eller at de bliver prikket af nogen i deres netværk. En enkelt ung instruktør har dog meldt fra undervejs i denne sæson på grund af manglende tid som følge af skolereformen, men ellers plejer frafaldet at begrænse sig til fraflytning fra egnen af forskellige årsager.

På børne/ungeholdene er der ofte mange deltagere, hvorfor der i høj grad bruges instruktørteams af varierende størrelse til at varetage undervisningen på disse hold. Disse teams bliver sat sammen ud fra forskellige parametre, som eksempelvis instruktørernes kompetencer og erfaring, deltagelse i kurser men også den enkeltes personlighed. De unge i foreningen skal altså gerne deltage i nogle kurser for at styrke deres kompetencer som instruktører. Man har mulighed for at deltage i hjælpeinstruktørkurser, når man er 13-15 år, da man skal være mindst 16 år for at deltage i det kursus, der udgør Grunduddannelse 1 for instruktører inden for gymnasstikverdenen. Med gennemførelsen af dette kursus opnår de frivillige unge i foreningen titlen, instruktør. Desuden tager udvalgsformanden ifølge eget udsagn højde for, at det enkelte team bliver sammensat af forskellige typer, men også at hun med egne ord ikke bruger alle de gode ét hold. Endelig forsøger hun at sammensætte holdene ud fra instruktørernes egne ønsker.³ En nærmere præsentation af de unge, som indgår i undersøgelsen, findes i kapitel 2.

Med denne beskrivelse af undersøgelsens nære kontekst afsluttes de indledende afsnit af specialet, som har haft til formål at indramme undersøgelsens baggrund og kontekst på såvel makro- som mikroniveau. Som afslutning på dette indledende kapitel præsenteres læsevejledningen og projektdesignet i det følgende afsnit.

³ Beskrivelse og organisationsdiagram er primært udformet på baggrund af et pilotinterview med udvalgsformanden og informationer fra foreningens hjemmeside.

Læsevejledning og projektdesign

Det følgende afsnit har til formål at tydeliggøre hvilke trædesten, jeg har benyttet for at nå fra problemformulering til konklusion. Målet med denne læsevejledning er at skabe transparens i forhold til projektdesignet men også at illustrere en sammenhæng mellem de enkelte kapitler for at forstå og følge undersøgelsens argumentation.

KAPITEL 1: INTRODUKTION

Det første kapitel har overordnet til formål at placere undersøgelsen i dens kontekst såvel historisk, samfundsmæssigt som lokalt. Dette tilstræbes gennem såvel indledning og problemfelt som i beskrivelsen af organisationen. Desuden præsenteres specialets problemformulering, som søges besvaret ved hjælp af tre undersøgelsesspørgsmål. I relation hertil følger en præcisering af nogle af problemformuleringens centrale begreber for at tydeliggøre disse indledningsvist i undersøgelsen.

KAPITEL 2: METODISKE OVERVEJELSER

I specialets andet kapitel præsenteres undersøgelsens metodiske fundament, som danner grundlaget for besvarelsen af problemformuleringen. Med afsæt i den valgte videnskabsteoretiske tilgang, kritisk realisme, redegøres for undersøgelsens empiriske grundlag og hvilke undersøgelsesmetoder, der er anvendt, for at få adgang til det. I undersøgelsen gøres der brug af blandt andet fokusgruppeinterview, hvilket understøtter det sociale perspektiv på læring, som specialet læner sig op ad. I dette afsnit reflekteres desuden over metodiske begrænsninger, og hvad min relation til foreningen har af betydning for min egen adgang til feltet. Kapitlet afsluttes med en præsentation af specialets analysestrategi, som har til formål at fungere som overgang til kapitel 3, hvor der tages fat på det analytiske arbejde og besvarelsen af problemformuleringen.

Figur 2: Projektdesign

KAPITEL 3: DE *UNGE*

Specialets tredje kapitel har til formål at besvare det første undersøgelsesspørgsmål, som retter sig mod en undersøgelse af, hvem de unge aktører er, og hvad der karakteriserer denne gruppe i dag. Hensigten med kapitlet er at opnå viden om hvilke generelle tendenser og fællesstræk, der er gældende for undersøgelsens aktører, de unge. Til dette har jeg valgt at inddrage den tyske professor i pædagogik, **Thomas Ziehe**, som beskæftiger sig med, hvad kulturelle tendenser i senmoderne samfund betyder for de unges identitetsdannelse. Ved hjælp af udvalgte begreber fra Ziehes teori med særligt fokus på fællesskabets betydning for de unges identitetsdannelse analyseres det empiriske materiale med fokus på at besvare undersøgelsesspørgsmål 1. Kapitlet afsluttes med en delkonklusion, som sætter den opnåede viden i relation til såvel undersøgelsesspørgsmål som problemformulering.

KAPITEL 4: DE *FRIVILLIGE* UNGE

I det fjerde kapitel indsnævres undersøgelsens målgruppe yderligere, idet der i dette kapitel er fokus på de *frivillige* unge. Kapitlet fokuserer på det andet undersøgelsesspørgsmål, som omhandler en afklaring af frivillighedsbegrebet, herunder hvilke motiver til frivillighed, der kan identificeres i foreningslivet. For at belyse nogle af de særlige præmisser, som tilhører det frivillige arbejde, anvendes **Knud Aarup**. Han er uddannet cand.scient.pol. og er blandt andet tidligere direktør for Socialstyrelsen. Efter en præcisering af den præmis, som forbinder de unge til det frivillige arbejde, anvendes **Frederik C. Boll** for at belyse, hvilke typer af frivillige foreningslivet rummer. Han er uddannet cand.scient.soc. og er direktør for virksomheden Ingerfair, som beskæftiger sig med rådgivning og udvikling af frivillige organisationer. Denne teori kan bidrage til at forstå undersøgelsens aktører mere nuanceret og ikke blot som en samlet gruppe, som engagerer sig i frivilligt arbejde med de samme motiver. Boll bygger delvist sin teori om moderne og senmoderne frivillige på Ziehes teori om, at øget refleksivitet medfører, at unge tilvælger nye fællesskaber i deres søgen på stabilitet og rammer for deres identitetsudvikling (Boll, 2013).

Som i det foregående kapitel analyseres det empiriske materiale med brug af teoretiske greb. I dette tilfælde anvendes en model over seks typer af frivillige udformet af blandt andre Boll til at få indblik i, hvilke typer der kan identificeres blandt de involverede unge i undersøgelsen. I delkonklusionen reflekteres over, hvordan den nye viden kan bidrage til at besvare problemformuleringen i forhold til, hvorfor og hvordan de enkelte frivillige unge motiveres til engagement og fastholdelse i foreningen.

KAPITEL 5: DE FRIVILLIGE UNGE I FORENINGEN

I det femte kapitel rettes blikket mod det sidste undersøgelsesspørgsmål, som søger viden om, hvordan foreningen kan ses som et praksisfællesskab, og hvilken betydning dette har for de unges engagement og fastholdelse. Dette afsluttende fokus på fællesskabet er valgt ud fra, at foreningen fungerer som den lærende ramme, som de unge trods deres forskelligheder opererer indenfor, og på den måde er det dette fællesskab, der knytter de unge til konteksten.

Til dette anvendes **Étienne Wenger** og **Jean Lave**s teori, henholdsvis læringsteoretiker og socialantropolog, om situeret læring, der netop fokuserer på, at læring sker i en bestemt kontekst, som i dette tilfælde er gymnastikforeningen. På denne måde bliver (praksis)fællesskabet rammen, hvori de unge lærer og udvikler sig som mennesker jf. Ziehe.

Ved brug af udvalgte begreber fra Lave og Wengers teori⁴, legitim perifer deltagelse og praksisfællesskaber, analyseres det empiriske materiale. Dette kan bidrage med viden om, hvad (praksis)fællesskabet betyder for de unges engagement og fastholdelse i foreningen, og dette søges præsenteret i kapitlets delkonklusion.

KAPITEL 6: AFRUNDING

Specialets sidste kapitel består af diskussion og konklusion. I diskussionen tages der fat på nogle af de problemstillinger, som det analytiske arbejde har klarlagt. I konklusionen samles trådene, og problemformuleringen besvares i overensstemmelse med den videnskabsteoretiske positionering.

Som en afslutning på dette speciale findes artiklen, som ifølge Studieordningen skal indgå som en del af specialets skriftlige formidling. Artiklen er af en formidlende karakter, og modtageren er tænkt til at være personer, der er placeret på det organisatoriske lag i (gymnastik)foreninger. Qua det videnskabsteoretiske ståsted afholder jeg mig fra at bidrage med almengyldige løsningsforslag, men artiklens mål er nærmere at præsentere undersøgelsens fund med det sigte, at foreninger i lignende kontekster kan opnå viden om tendenser i relation til de unge frivillige i foreningerne, og dermed fungerer artiklen som et perspektiverende bidrag i relation til problemstillingen.

⁴ Deres videnskabelige arbejde bærer præg af at være nært forbundet, hvorfor jeg henviser til begge her.

KAPITEL 2: METODISKE OVERVEJELSER

Dette kapitel har til formål at synliggøre, hvilke metodiske overvejelser jeg har gjort mig i arbejdet med denne undersøgelse. Indledningsvist præsenteres mit videnskabsteoretiske ståsted med refleksioner over, hvad dette betyder for undersøgelsen og dens udfald. I forlængelse heraf vil jeg præsentere og reflektere over de valgte undersøgelsesmetoder og den dertilhørende empiri, som udgør undersøgelsens primære vidensgrundlag. Dette gøres for at anskueliggøre undersøgelsens resultater og dermed hvilken viden, den kan bidrage med ud fra den valgte videnskabsteoretiske placering. Efterfølgende præsenteres undersøgelsens informanter for at skabe gennemskuelse omkring, hvem deltagerne er, og hvilken baggrund og erfaring de har. Kriterierne for udvælgelsen af informanter fremgår af afsnittet om undersøgelsesmetoderne. Derefter vil jeg reflektere over min position i og relation til undersøgelsens kontekst, herunder hvad dette betyder for min adgang og min rolle i forbindelse med indsamlingen af empiri. Herefter følger en metodisk refleksion, hvor jeg forholder mig kritisk til de valgte metoder og diskuterer, hvad andre valg ville have betydet for undersøgelsen.

Forankret i den videnskabsteoretiske positionering afsluttes dette kapitel med en redegørelse af strategien for det efterfølgende analytiske arbejde i kapitlerne 3-5,

Videnskabsteoretisk ståsted

I dette speciale placerer jeg mig inden for den kritiske realismes paradigme. Dette videnskabsteoretiske ståsted er en relativ ny retning placeret inden for samfundsvidenskaberne, og den er blandt andet opstået som et opgør med positivismen (Buch-Hansen & Nielsen, 2012, s. 277).

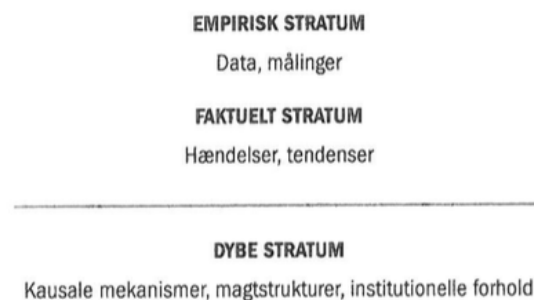
Denne retning deler dog ontologisk udgangspunkt med både positivismen og den kritiske rationalisme, hvilket vil sige, at verden eksisterer uafhængigt af observatøren (Ingemann, 2013, s. 88). Den kritiske realisme tilføjer dog to forbehold til dette ontologiske udgangspunkt, nemlig at virkeligheden både er kompleks og kontekstuel. At virkeligheden er kompleks betyder, at den er stratificeret, og at strukturer og mekanismer i disse lag er forbundet i et komplekst spind. Dertil er virkeligheden kontekstuel, og dette betyder, at virkeligheden afhænger af genstandsfeltet og de historiske betingelser, som kendetegner dette (Ingemann, 2013).

Disse to ontologiske forbehold resulterer i to epistemologiske udfordringer, for hvordan kan virkeligheden gennemsues gennem observationer og sansning, når den er kompleks, og hvordan kan det give mening at søge en forklaring, når alt er kontekstafhængigt (Ingemann, 2013,

s. 89)? Disse udfordringer kan ifølge den kritiske realisme imødekommes ved at gøre både-og: observere/inducere og tænke rationelt/deducere (Ingemann, 2013, s. 90).

Inden for den kritiske realisme foregår forskningsprocessen altså trinvist og lagdelt (Ingemann, 2013, s. 92). Disse lag benævnes i litteraturen både som domæner (Buch-Hansen & Nielsen, 2012, s. 281-282) og strata (Ingemann, 2013, s. 92-93). Jeg anvender benævnelsen stratum i dette speciale.

Disse strata er inddelt i tre; det empiriske, det faktuelle og det dybe (Ingemann, 2012, s. 92). Det bliver således videnskabens opgave at skabe sammenhæng mellem disse tre lag, hvilket vil sige en sammenhæng mellem det, vi erfarer, det, der faktisk sker og det, der får tingene til at ske (Andersen, 2007, s. 29).

Figur 3: Illustration fra Ingemann, 2013, s. 93.

Det empiriske – og det faktuelle stratum anses som værende observerbare, hvor det dybe stratum ikke kan observeres, men det må erkendes gennem rationel abstraktion (Ingemann, 2013, s. 92). Den viden, jeg får adgang til på de to første strata sammenholdt med den valgte teori, kan give mig en forklaring på de bagvedliggende mekanismer på det dybe stratum. Ifølge den kritiske realisme bør god videnskabelig praksis netop knytte an til eksisterende viden, og på grundlag af dette skal forskeren udvikle sit eget perspektiv (Buch-Hansen, 2005, s. 59). Teorier bidrager derfor med abstrakte forestillinger som sammen med viden fra det empiriske og faktuelle stratum giver en forklaring på et givent fænomen. Teorierne fungerer på den måde som tolkningsrammer, hvorigennem man ser og forstår verden (Andersen, 2007, s. 110). Ifølge den kritiske realisme er al teori fejlbarlig, da der altid vil findes konkurrerende teorier, og dette må den videnskabelige praksis tage højde for.

I dette speciale observerer jeg en hændelse på det faktuelle stratum vedrørende unges fastholdelse i foreningslivet og deres engagement i frivilligt arbejde som instruktører, men forklaringen på hvordan de unge fastholdes, og hvorfor de engagerer sig, kan jeg ifølge den kritiske realisme ikke observere direkte, da denne er skjult (Ingemann, 2013, s. 91).

For at arbejde mig frem til en besvarelse af min problemformulering må jeg derfor bevæge mig fra såvel det empiriske som det faktuelle stratum til det dybe stratum. Min observation på det faktuelle stratum er som nævnt materiel og objektiv, men de underliggende mekanismer er abstrakte og må derfor erkendes mere indirekte. Viden fra det empiriske stratum består af to fokusgruppeinterviews med nogle unge frivillige fra foreningen og et interview med udvalgsformanden for målgruppen. Her må jeg som nævnt anvende den rationelle tænkning, hvor jeg sammentænker min viden fra observationer fra såvel det empiriske som det faktuelle strata og ræsonnerer mig frem til en forklaring. Hertil bidrager de teoretiske inputs med abstrakte forestillinger, som jeg ikke kan observere direkte (Ingemann, 2013, s. 92).

Som nævnt er virkeligheden kontekstuel ifølge den kritiske realisme, og derfor medfører mit valgte videnskabsteoretiske ståsted, at jeg i dette speciale kun kan give en forklaring på min problemformulering ud fra genstandsfeltet og den gældende kontekst, gymnastikforeningen. Som kritisk realist kan jeg således ikke konkludere på generelle årsager til frivillige unges engagement og fastholdelse i andre kontekster, men jeg kan pege på tendenser i den pågældende kontekst, foreningen, på det givne tidspunkt, hvor undersøgelsen finder sted.

Som afslutning på dette afsnit vil jeg kort reflektere kritisk over mit valgte videnskabsteoretiske ståsted. Den kritiske realisme kan kritiseres for, at den ikke forholder sig til det normative aspekt af virkeligheden, men at fokus udelukkende er på at forstå de bagvedliggende mekanismer, hvormed det søges at forklare og fortolke eksisterende begivenheder og fænomener (Buch-Hansen & Nielsen, 2012, s. 284). Dertil kan den anvendte model (figur 3) efterlade et indtryk af, at erkendelsen opnås gennem en streng kausalitetskæde fra det øverste stratum til det nederste. Der er en vis grad af kausalitet i kritisk realisme, men forbindelsen mellem de tre strata er nærmere karakteriseret ved en dynamisk vekselvirkning mellem lagene, hvorved der konstant søges mod en erkendelse af de generative mekanismer, som lægger bag et givent fænomen. Den kritiske realisme deler til en vis grad ontologisk udgangspunkt med positivismen, men samtidig anerkender den kritiske realisme videnskabens hermeneutiske bidrag til opnåelse af viden gennem fortolkning (Andersen, 2007, s. 25). Dermed kan det diskuteres, om dette

videnskabsteoretiske paradigme vil lidt af det hele, eller om det i stedet tilbyder en 3. vej mellem positivisme og de fortolkende tilgange? (Andersen, 2007, s. 44).

Empiri

Som kritisk realist må jeg som nævnt for at kunne sige noget om det dybe stratum, årsager til fastholdelse og engagement blandt de unge instruktører i foreningen, indsamle viden på det empiriske stratum. I nærværende undersøgelse er det empiriske grundlag skabt af mig selv, da det omfatter to fokusgruppeinterviews og et semistruktureret, kvalitativt interview, som alle bidrager med viden fra konteksten. Disse beskrivelser af virkeligheden kan give mig indblik i undersøgelsens centrale aktørers, de unges, forståelse af problemstillingens temaer, men også i foreningens forståelse repræsenteret ved et interview med formanden for børne/unge-udvalget. Desuden består empirien af materiale fra praktiske opgaver stillet i de to fokusgruppeinterviews (jf. bilag 1 og 2). Hvordan jeg har fået adgang til undersøgelsens empiri, og hvilke overvejelser jeg har gjort mig i denne forbindelse, fremgår af de følgende afsnit.

Undersøgelsesmetoder

Dette afsnit har til formål at skildre, hvordan jeg griber mit videnskabelige undersøgelsesarbejde an. Det skal synliggøre, hvilke valg jeg har truffet undervejs, så der skabes transparent i forhold til de arbejdsprocesser, jeg har gennemgået. Den kritiske realisme tillader som udgangspunkt en vifte af forskellige forskningsmetoder, og disse kan kombineres og dermed supplere hinanden (Andersen, 2007, s. 106). Dog gør man som kritisk realist typisk brug af kvalitative metoder, hvilket kan ses i lyset af paradigmets opgør mod positivismen og dennes metoder (Buch-Hansen, 2005, s. 63-64). I denne undersøgelse vælger jeg gøre brug to forskellige varianter af den kvalitative metode, interviewet. For at få indblik i de unges forståelse anvender jeg fokusgruppeinterviewet. Dertil supplerer jeg med et interview med udvalgsformanden for at få et mere organisatorisk perspektiv på problemstillingen. Metoderne anvendes for at opnå viden om det empiriske stratum og dermed til at få adgang til de underliggende mekanismer for de unges fastholdelse og engagement på det dybe stratum.

Fokusgruppeinterview

Som metode kan et fokusgruppeinterview synliggøre data på gruppeniveau om et emne, som jeg som undersøger, beslutter (Halkier, 2015, s. 137). Til en given metode er der naturligvis

knyttet en række styrker og svagheder. I dette tilfælde kan det være en ulempe, at det er sværere at spørge ind til den enkeltes erfaring, og at den enkelte får mindre tæltid sammenlignet med et klassisk interview (Halkier, 2002, s. 16). Dertil skal jeg, som moderator sørge for balance i gruppen, så alle deltagere kommer til orde, og at der ikke er en enkelt deltager, som bliver dominerende i samtalen. Modsat er det en styrke ved valgte metode, at det er den sociale interaktion, der bliver kilden til data, da deltagerne indbyrdes kan sammenligne erfaringer med og forståelser af det undersøgte fænomen (Halkier, 2015, s. 139). Desuden får jeg adgang til viden om, hvordan de opfatter sig selv i rollen som instruktører, hvorfor de har valgt at være det, og hvad baggrunden er for deres engagement og frivillig bidrag.

Netop den sociale dimension af denne interviewtype kan skabe en tryghed ved deltagerne, dog kan det også forårsage, at deltagerne bliver utrygge i hinandens selskab, og at de derfor ikke taler frit fra leveren. Deltagerne er derfor valgt ud fra et forsøg på at sikre tryghed, men samtidig tilstræber jeg at skabe en så repræsentativ gruppe som muligt, hvormed jeg sørger for at få vigtige karakteristika i forhold til problemstillingen repræsenteret i udvalget (Halkier, 2015, s.140). Udvalgelsen skal med andre ord være analytisk selektiv (Halkier, 2002, s. 30). Derfor har jeg i udvælgelsen forsøgt at ramme deltagere i hele aldersgruppen (13-20 år). Desuden arbejder jeg ud fra kriterier i forhold til køn og erfaring som instruktør i foreningen. Jeg vælger ikke at tage udgangspunkt i et allerede etableret trænersteam, da interviewet kan afsløre personlige elementer, som kan skade den fælles virksomhed, som instruktørerne deler omkring deres hold. I og med instruktørerne er en del af den samme kontekst, gymnastikforeningen, kan de alle let deltage i samtalen og uddybe hinandens perspektiver (Halkier, 2015, s. 141). Det tilstræbes, at fokusgruppen får en grad af uhomogenitet, hvilket kan medføre, at de forskellige holdninger og meninger netop kommer i spil.

Med disse overvejelser i baghovedet har jeg valgt at afholde to fokusgruppeinterviews med henholdsvis tre og fire unge instruktører som deltagere. Den første gruppe med tre deltagere i alderen 13-15 år. Intentionen er, at gruppen skal bestå af fire deltagere med en lige fordeling mellem drenge og piger, men på grund af et afbud fra en dreng ret tæt på afholdelsen af interviewet, gennemfører jeg med tre deltagere, en dreng og to piger. Den anden gruppe består af fire deltagere i alderen 16-20 år. Igen med en kønsmæssig skævhed idet gruppen består af en dreng og tre piger, hvilket dog er en repræsentativ fordeling mellem kønnene blandt foreningens instruktører såvel i denne aldersgruppe som i den samlede instruktørgruppe. Opdelingen

i to fokusgrupper er valgt ud fra, at de unge instruktører ofte vil have titel af at være hjælpeinstruktører i den første fokusgruppe, og at den ældste gruppe har titlen som instruktør, og at de typisk får mere og mere ansvar i takt med erfaring og deltagelse i kurser. Desuden er der stor forskel på en ung fyr på 15 år og en mand på 20, hvorfor jeg har vurderet, at flest vil være trygge nok til at komme i tale, hvis de er i gruppe med nogen, der ligner dem selv på flere parametre. På denne måde undgår jeg, at den ældre gruppe kan komme til at dominere samtalen, hvis jeg havde afholdt fokusgruppeinterviewet med én samlet gruppe.

For at få en sådan type interview til at fungere må jeg som moderator gøre mig overvejelser om samtalsens struktur. Inden for fokusgruppeinterviews arbejdes der med tre forskellige måder at strukturere interviewet på; den løse/åbne model, den stramme model eller den blandede tragtform (Halkier, 2002, s. 43). I denne undersøgelse har jeg besluttet at gøre brug af den stramme model. Denne type er velegnet, når undersøgelsens fokus i højere grad er på diskussionernes indhold frem for deltagernes indbyrdes interaktion. Desuden egner denne model sig til projekter, hvor undersøgeren har en omfattende viden om feltet, hvilket jeg har, og derfor kan stille nogle præcise spørgsmål, og dermed bruges gruppeinterviewet til at få indblik i gruppens holdninger og meninger (Halkier, 2015, s. 142). Denne form for struktur kræver desuden en relativt omfattende interviewguide med en række specifikke spørgsmål (Halkier, 2002, s. 46). Jeg har struktureret min interviewguide med inspiration fra Halkier (2015), hvor jeg indleder med en introduktion af undersøgelsens formål, orientering om den særlige interviewform og hvilken rolle, deltagerne spiller for undersøgelsen. Derefter præsenterer deltagerne sig med navn, alder og erfaring som frivillig instruktør. Herefter vælger jeg at indlede samtalen med to praktiske øvelser, som har til formål at fremme interaktionen og dermed få deltagerne varmet op og sporet ind på emnet (Halkier, 2015, s. 148). Den første består i at afslutte sætningen "Jeg er frivillig, fordi..." på post-it-sedler for efterfølgende at fortælle dem til hinanden. Den anden øvelse består i at rangere otte udsagn formuleret af mig vedrørende årsager til at være frivillig ud fra deres synspunkt (eks. "mulighed for at samarbejde" eller "mulighed for at blive dygtigere selv" mv., jf. bilag 1). Denne øvelse har til hensigt at få deltagerne til at interagere og diskutere, hvilken placering de forskellige udsagn skal have. Efter disse to øvelser fortsætter fokusgruppeinterviewet med mere klassiske spørgsmål primært styret af interviewguiden, som de drøfter i gruppen (jf. bilag 6).

Jeg har desuden valgt, at interviewet gennemføres i foreningens klublokale, hvor såvel deltagere som jeg agerer hjemmevant. Desuden bruges dette rum af de unge instruktører som værested om eftermiddagen efter skoletid, inden de skal være instruktører eller være aktive selv. Denne fælles ramme kan være tryghedsskabende for alle parter, da det er naturligt og velkendt sted at opholde sig og mødes. Ulempen er dog, at det kan være svært at opnå ro i lokalet, da det bruges af alle instruktører både til opbevaring og som venteplads. Denne udfordring omgår jeg ved at afholde de to interviews i påskeferien, så udefrakommende forstyrrelser holdes på et minimum.

Af etiske hensyn i forhold til fokusgruppeinterviews oplister Halkier (2002) fire punkter, som man som undersøger skal være opmærksom på. For det første oplyser jeg deltagerne, at de optræder anonymt, og at deres identitet sløres i det bearbejdede materiale. Da den involverede målgruppe består af mere end 50 personer, vurderer jeg, at deres anonymitet kan blive opretholdt i undersøgelsen. Desuden orienterer jeg om, hvad hensigten er med undersøgelsen, og hvad den vil blive brugt til. For det tredje skal jeg holde, hvad jeg lover, og eksempelvis ikke distribuere min artikel populært, hvis jeg ikke har afstemt med deltagerne forinden. Endelig skal jeg være min opgave voksen og sørge for, at deltagerne får en god oplevelse ved deltagelsen, så de potentielt på et andet tidspunkt i en anden kontekst ville have lyst til at indgå i en sådan type undersøgelse igen (Halkier, 2002, s. 69-71). Endelig har jeg indhentet informeret samtykke ved forældre til de deltagere, som er under 18 år.

Semistruktureret interview

For at styrke undersøgelsens validitet anvender jeg to forskellige typer af interviews for at forbedre metoderne gensidigt (Halkier, 2002, s. 18). Desuden gennemføres fokusgruppeinterviewet med de unge først, hvilket kan give anledning til at ændre interviewguiden rettet mod udvalgsformanden.

Et semistruktureret, kvalitativt interview giver muligheden for "... at indhente beskrivelser af informantens livsverden med henblik på at fortolke betydningen de beskrevne fænomener; det har en række temaer, som skal dækkes, såvel som nogle forslag til spørgsmål" (Kvale & Brinkmann, 2008, s. 144). Dermed gør metoden det muligt muligt at opnå viden om menneskers livssituation, deres meninger, holdninger og oplevelser (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 29). Med valget af det semistrukturerede interview gives der plads til, at jeg som interviewer kan afvige

fra interviewguiden og supplere med uddybende spørgsmål løbende, så at ny viden bliver forstået og bringes i spil (Kvale & Brinkmann, 2008, s. 151).

Interviewguiden er stillet op i en tabel, hvor jeg kan adskille mine forskningsspørgsmål fra mine interviewspørgsmål (jf. bilag 7). Hvor forskningsspørgsmål typisk vil være af en abstrakt karakter og rette sig mod forklaringer på bestemte fænomener, skal interviewspørgsmål være mere livsverdennære og rette sig mod beskrivelser af disse fænomener (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 40). Med denne sondring mellem spørgsmålstyper kan jeg sikre, at mit interview vil give adgang til data, som er relevant for min undersøgelse.

Som ved fokusgruppeinterviewene afholdes interviewet på en fælles, kendt platform, hvor vi begge færdes hjemmevant, i et mødelokale i forbindelse med foreningens faciliteter. Dette bidrager med en neutralitet, da det ikke er et privat rum for nogen af os, men det er dog stadig et sted, hvor vi begge føler os trygge.

Samtalen skal så vidt muligt foregå som en almindelige samtale med det faktum in mente, at den vil have en særlig struktur og defineret formål (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 41). Denne samtale, interviewet, vil desuden aldrig være neutralt men en aktiv interaktion mellem i dette tilfælde to personer. Jeg vil altså som interviewer påvirke informantens svar (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 30). I denne undersøgelse kender jeg informanten relativt godt, da vi er samarbejdspartnere i foreningen. Denne relation kan på den ene side bidrage til, at vedkommende føler sig tryk ved mig, da hun kender mig. På den anden side kan det gode kendskab skabe en utryghed for hende i forhold til, om jeg kan og vil misbruge hendes tillid og fortrolighed. Derfor må jeg som undersøger tage nogle etiske hensyn i interviewet. For det første indhenter jeg informeret samtykke og orienterer informanten om, hvad undersøgelsen skal bruges til, og hvem der får adgang til den (Kvale & Brinkmann, 2008, s. 80). Da informanten er den eneste, der har denne rolle som udvalgsformand, er hun relativt svær at anonymisere. Undersøgelsen går dog ikke direkte på hende som person, men rettere på hendes ansvarsområde som udvalgsformand for undersøgelsens målgruppe, hvorfor jeg vurderer, at hendes deltagelse i interviewet ikke vil være skadelig for hende.

Transskribering

I forlængelse af redegørelsen af de valgte metoder vil jeg kort beskrive mine overvejelser i relation til bearbejdningen af den indsamlede data. Jeg vælger at transskribere alle tre interviews,

og dette gøres for at øge overskueligheden af databearbejdelsen og styrke den systematiske analyse (Halkier, 2002, s. 76). Dog sker der allerede en reduktion af data ved transskriberingen, da den tekstlige repræsentation eksempelvis ikke indeholder samtalerne stemning, eksempelvis grin, og deltagerne mimik. Jeg tilstræber at få udskrevet al optaget tale, for eksempel hvis deltagerne i et fokusgruppeinterview taler i munden på hinanden, skal alle udsagn med (Halkier, 2002, s. 77). Dette gøres blandt andet ved hjælp af forskellige tegn, der illustrerer, hvad der sker i samtalen, eksempelvis brug af store bogstaver ved høje udbrud eller brug af tre punktummer ved kortere pauser (Halkier, 2002, s. 78). Af etiske hensyn er alle informanter blevet anonymiseret. Efter transskriberingen af de tre interviews bruger jeg først kodning, herefter kategorisering og endelig begrebsliggørelse som analyseredskaber for at skabe overblik over undersøgelsesmetodernes bidrag på det empiriske stratum. Begrebsliggørelsen er det sidste led, hvor koder og kategorier sættes i forhold til valgte teoretiske begreber (Halkier, 2002, s. 78- 81).

Præsentation af undersøgelsens informanter

Som en del af afsnittet relaterende til specialets undersøgelsesmetoder ses det relevant at præsentere undersøgelsens informanter for at skabe gennemsikkelighed omkring, hvem de er, og hvilken kontekst deres udtalelser skal forstås i. Desuden har nedenstående tabel til formål at skabe genkendelighed, når personerne senere omtales og citeres i det analytiske arbejde i kapitel 3-5.

Navn	Alder	Titel	Erfaring	Aktiv selv
Morten	15 år	Hjælpeinstruktør	3 år	Nej
Nina	13 år	Hjælpeinstruktør	1 år	Ja
Sara	14 år	Hjælpeinstruktør	3 år	Ja
Sune	20 år	Instruktør	I alt 4 år, 3 år i denne forening	Både/og
Marie	19 år	Instruktør	I alt 4 år, 3 år i denne forening	Ja
Camilla	17 år	Instruktør	5 år	Ja
Laura	17 år	Instruktør	4 år	Nej
Anna	41 år	Udvalgsformand	Over 10 år	-

Min position

I dette afsnit vil jeg uddybe redegørelsen for min position og relation til undersøgelsesfeltet, herunder hvad dette betyder for min adgang og rolle i forbindelse med empiriindsamlingen.

Afsættet tages i mit eget livslange engagement i gymnastikforeningen, hvor jeg stadig er en aktiv del såvel som instruktør som aktør på et mere organisatorisk plan som medlem af ét af foreningens udvalg, hvorfor jeg som nævnt kender konteksten for undersøgelsen særdeles godt. Jeg er dog tilknyttet voksenudvalget og ikke børne/ungeudvalget, der som bekendt er omdrejningspunktet i denne undersøgelse.

I kraft af mit indgående kendskab til foreningen har jeg let adgang til at komme i kontakt med relevante deltagere til interviews. Jeg har desuden adgang til en instruktørgruppe på Facebook, hvor jeg kan researche i forhold til instruktørernes alder, inden jeg skal rekruttere deltagere til fokusgruppeinterviewene. Netop Facebook bruger jeg desuden i kommunikationen med alle syv deltagere, når aftalen er indgået. Dette gør jeg af den årsag, at jeg ikke vil blive opfattet som værende en vildt fremmed for dem, når jeg kontakter dem ad den vej, men også fordi dette er en platform, de unge navigerer hjemmevant i og tjekker jævnligt. Fordelen ved at rekruttere gennem mit eget sociale netværk er, at deltagerne på forhånd føler sig lidt tryggere, men også at de føler sig forpligtet til at møde op (Halkier, 2002, s. 37). I denne undersøgelse mødte alle op, én af deltagerne var sågar småsyg på dagen, men da hun så gerne ville deltage i interviewet, trodsede hun sygdom for at møde op.

I kraft af min relation til foreningen ved de unge som nævnt, hvem jeg er i foreningsregi. Dog antager jeg, at deltagerne i de tre interviews kan have forskellige opfattelser af, hvem jeg er i forhold til dem: deres tidligere instruktør, en instruktør i foreningen, et udvalgsmedlem eller noget helt fjerde. Uanset hvad har de på forhånd et kendskab til mig og en umiddelbar tillid. De vil formodentlig ikke forbinde mig med en studerende, hvorfor jeg skal være meget varsom med, hvad jeg bruger min viden til. Jeg skal således tage nogle etiske hensyn og for eksempel ikke misbruge deres tillid og gå direkte til bestyrelsen eller andre i foreningens regi med deres oplevelser.

Endelig vil samtalerne i de forskellige interviews angiveligt flyde nemmere på grund af mit kendskab til deltagerne. Konteksten binder os sammen, og vi er på en eller anden måde i samme båd – alle engagerede som frivillige i gymnastikforeningen (Halkier, 2002, s. 36).

Metodisk refleksion

Som afrunding på såvel afsnittet om valgte undersøgelsesmetoder som på kapitlet om mine overordnede metodiske overvejelser vil jeg i det følgende udsætte mine valgte metoder og mit kendskab og min relation til foreningen for kritisk refleksion.

Som netop beskrevet har jeg et indgående kendskab til undersøgelsens genstandsfelt, hvilket giver mig en række fordele i forhold til adgang og gennemførelse af interviews. Den tætte relation kan dog også medføre nogle forhold, som jeg må være opmærksom på i undersøgelsen. For det første bærer mine interviewguides præg af, at jeg kender konteksten indgående, idet ét af spørgsmålene relaterer til, hvorvidt de har kendskab til, at deres hold har tilknyttet en kontaktperson. Denne viden besidder man kun, hvis man kender gymnastikforeningen indefra. Desuden afslører jeg mit eget frivillige engagement gennem formuleringen af de otte udsagn, som de to fokusgrupper skal rangere, hvor jeg lader min egne antagelser, erfaringer og holdninger komme til udtryk.

Et andet forhold, der kan diskuteres, er, om mit kendskab til informanterne og deres til mig resulterer i, at deres udsagn i interviewene bliver farvet af, hvad de tror, jeg gerne vil høre. Det kan sandsynligvis også medvirke, at informanterne holder mere kritiske udsagn tilbage, da det er kendt blandt de unge, at jeg har nære relationer til foreningens bestyrelse.

Et tredje forhold, som kan udsættes for kritisk refleksion, er, valget af undersøgelsens unge informanter. I en undersøgelse, hvor jeg er interesseret i at få indblik i, hvordan unge fastholdes i frivilligt arbejde, kunne det have givet mening, at jeg havde forsøgt at få unge i tale, der havde fravalgt frivilligt arbejde. Jeg interviewer således kun unge, der er frivillige på nuværende tidspunkt, og ikke dem, som foreningen ikke har formået at fastholde. Jeg vurderer dog, at det er vanskeligt at få adgang til disse, da de i sagens natur har forladt foreningen, men deres erfaringer kunne have beriget undersøgelsen med viden om, hvorfor de har fravalgt at engagere sig i frivilligt arbejde i den pågældende forening.

Analysestrategi

Dette kapitel afsluttes med en præsentation af de følgende tre kapitlers struktur, da den er dybt forankret i mit valgte videnskabsteoretiske ståsted. Dette afsnit skal ses som en trædesten fra de foregående overvejelser om det metodiske fundament til de følgende tre kapitler, hvor videnskabsteori, empiri og teori kombineres for at nå til en besvarelse af specialets problemformulering.

Den kritiske realisme afsløres i opbygningen af kapitlerne, da disse består af både teoretiske bidrag og analyse efterfølgende. Som nævnt opnår jeg som kritisk realist erkendelse ved både at inducere og deducere. Gennem observation og rationel tænkning får jeg muligheden for at nå det dybe stratum, og i denne analyse kommer det til udtryk ved, at jeg gør observationer på det faktuelle og det empiriske stratum, og dette kobler jeg med de valgte teoretiske bidrag for at opnå erkendelse. Dermed når jeg til de underliggende mekanismer på det dybe stratum, som giver mig en forståelse af og forklaring på, hvorfor og hvordan unge engageres og fastholdes i gymnastikforeningen.

Gennem hele processen foregår der en vekselvirkning mellem teori og empiri, idet jeg forud for empiriindsamling har gjort mig nogle overvejelser om teoretiske bidrag til at belyse problemstillingen. Samtidig er det teoriens opgave at bidrage med begrebsliggørelse af det ikke-observerbare, og teorierne sammenholdes løbende med det observerbare fund, eksempelvis viden fra det empiriske stratum. På denne måde bliver interviewguides udformet med nogle teoretiske begreber i baghovedet, og efter dataindsamlingen udfoldes de teoretiske bidrag yderligere på baggrund af deltagernes udsagn, da jeg får ny viden på det empiriske stratum, som afslører de underliggende mekanismer for de unges fastholdelse og engagement.

Desuden bidrager de tre kapitler (3-5) qua undersøgelsesspørgsmålene med forskellig viden om de generative mekanismer, hvilket i sidste ende vil bidrage til at besvare specialets problemformulering.

Hermed afsluttes kapitel 2, og jeg har i det foregående redegjort for specialets videnskabsteoretiske ståsted og reflekteret over, hvilke konsekvenser dette har for undersøgelsesmetoder og empiri. Desuden har jeg eksplicit beskrevet min position i forhold til undersøgelsens genstandsfelt og reflekteret kritisk over nogle metodiske forhold i undersøgelsen. Til slut har jeg beskrevet, hvordan den kritiske realisme kommer til udtryk i det analytiske arbejde i de følgende tre

kapitler. På denne baggrund vil jeg bevæge mig mod specialets tredje kapitel, som indledes med en redegørelse af det teoretiske bidrag til undersøgelsen, som anvendes i analysen af det indsamlede empiriske materiale.

KAPITEL 3: DE UNGE

Det følgende kapitel vil omhandle en besvarelse af det første undersøgelsesspørgsmål, der søger en besvarelse på, hvem undersøgelsens aktører er, og hvad der kendetegner disse unge i dag. I afsnittet gør jeg brug af Thomas Ziehes beskrivelse af det senmoderne samfund, som ifølge ham har nogle konsekvenser for de nyere generationer, og at det dermed bliver ramme-sættende for de unges identitetsdannelse og deres levepræmisser.

Kapitlet er overordnet opbygget i tre dele. Første del består af en redegørelse af det teoretiske input, og dette efterfølges af en analyse af dele af det empiriske materiale med brug af netop den valgte teori til at opnå erkendelse. Analysen er desuden opdelt i underafsnit styret af udvalgte begreber fra Ziehes teoretiske bidrag. Afslutningsvist samler en delkonklusion op på kapitlets pointer set i forhold til en besvarelse af såvel undersøgelsesspørgsmål som problemformulering.

De unge i det senmoderne samfund

Gennem en årrække har Thomas Ziehe analyseret tidens kulturelle kendetegn, særligt gældende for ungdommen. Da de primære aktører i dette speciale som bekendt er de unge, frivillige instruktører, søger jeg med brug af Ziehe en beskrivelse af den kontekst, det samfund, som netop denne aldersgruppe er rundet af og deltager i ud fra hans optik. Han taler således om de kulturelle kontekster, som de unge indgår i, uanset om de er vidende om dette eller ej, men også hvad disse kontekster betyder for de unge (Ziehe, 2004, s. 129).

Ziehe betegner perioden fra 1970'erne og frem til i dag som senmoderniteten, og denne periode er karakteriseret ved en række ændringer i samfundet. Hvor det tidligere har været styret af eksempelvis traditioner og ydre autoriteter, er det senmoderne samfund karakteriseret ved øget refleksivitet, fri fortolkning og stigende individualisering. "*Individualization*" does not mean being alone or maintaining a single existence. On the contrary, individualization refers to a change in the relationship between the individual and society" (Ziehe, u.å.). Individualisering skal altså forstås på den måde, at det bliver den enkelte, der gennem sin selvforståelse iagttager og forholder sig til omverdenen, og dette smitter af på den måde, som man opfatter sig selv på (Ziehe, 2014, s. 106). På dette grundlag knytter Ziehe begreberne situeret læring og praksisfællesskaber til de unges identitetsdannelse i det senmoderne samfund, da de unges udvikling af egen identitet og selvforståelse indgår i og påvirkes af de kontekster, som de er omkranset af,

eller de sammenhænge, de indgår i. *"Group contexts serve as a mirror for one's self-assessment. The old identity question is "Who am I?", the new identity question is "With whom do I belong?"*" (Ziehe, u.å.). Netop den sociale dimension og fællesskaberne har ifølge Ziehe i dag overtaget en del af den betydning for identitetsdannelse, som lå inden for den ydre autoritets område tidligere (Ziehe, 2014, s. 108)⁵.

Ziehe (2014) peger desuden på tre centrale tendenser, som karakteriserer unges identitetsudvikling i det senmoderne samfund: fokus på selvverdenen, behovet for nye rammer og lejlighedsvis selvobservation (Ziehe, 2014, s. 105). Det første identitetsmønster relaterer til, at alle er i stand til at konstruere deres egen selvverden i dag, og dermed foregår en form for sortering i forhold til, hvad der passer ind i ens selvverden, og hvad der ikke gør (Ziehe, 2014). Som Ziehe udtrykker det: *"The self-world thus serves as a corridor of relevance, a pre-sorting of everything that seems subjectively desirable and attractive. On the other hand, that which is mentally located outside of this corridor seems strange, inaccessible, and meaningless"* (Ziehe, u. å.). De unges selvverden (eng. self-world) udgør dermed et filter for, hvad de unge finder meningsfuldt for dem.

Det andet identitetsmønster er behovet for nye rammer, og det vedrører det sociale miljø, for den aktuelle ungdomsgeneration præges ifølge Ziehe af forældregenerationens destrukture-ring. *"Today's young people are in other words children of cultural destructuring"* (Ziehe, u. å.). Dette er ifølge Ziehe en konsekvens af deres forældres stræben mod aftraditionalisering og frigørelse fra alle bindinger i 1970'erne og 1980'erne (Ziehe, 2014, s. 111). Dette fører til, at de unge i dag søger mod rammer og traditioner, som kan give stabilitet i deres identitetsdannelse.

Det tredje identitetsmønster er lejlighedsvis selvobservation, som drejer sig om relationen til andre. Det vil sige, at de unge mere eller mindre bevidst hele tiden er opmærksom på sig selv i forhold til andre bl.a. gennem digitale medier (Ziehe, 2014, s. 113). For at udfordre denne tendens til egocentrering argumenterer Ziehe for, at unge skal kunne decentrere sig gennem eksempelvis udvidelse af deres horisonter og evnen til skabe distance til sig selv (Ziehe, 2014, s. 115).

⁵ Dette argument anvender Frederik C. Boll ligeledes i det følgende kapitel 4 om frivillighed.

Som det foregående afsnit bevidner, har jeg valgt at fokusere på enkelte af Ziehes begreber, som relaterer sig til unges identitetsdannelse i det senmoderne samfund, da jeg vurderer, at disse teoretiske begreber er de relevante i henhold til denne undersøgelses sigte. På baggrund af redegørelsen vælger jeg at bruge de tre præsenterede identitetsmønstre som redskab i analysen til at opnå viden om, hvad der kendetegner de unge i det senmoderne samfund og dermed nærme mig en besvarelse af det første undersøgelsesspørgsmål.

Analyse

I den kritiske realisme bidrager teorien som nævnt med abstrakte forestillinger, som ikke kan observeres direkte. I det følgende afsnit vil disse abstrakte bidrag sammenholdes med viden fra det empiriske stratum, og gennem analysen søges der mod det dybe stratum for at få indblik i, hvem de unge i det senmoderne samfund er, og hvordan dette kommer til udtryk blandt de unge instruktører i foreningen.

Identitetsmønstre

Ziehes præsentation af tre centrale tendenser, som har betydning for de unges identitetsdannelse i dag, udgør strukturen på dette afsnit af analyse, hvor det empiriske materiale analyseres ud fra disse.

Fokus på selvverden

Det første identitetsmønster drejer sig om fokus på selvverden, hvor de unge foretager en sortering på baggrund af, hvad der passer ind i deres selvverden, og hvad der ikke gør. Denne sortering konstruerer dermed de unges selvverden.

Sorteringen kommer til syne, da de unge bliver spurgt om, om de kan se sig selv arbejde frivilligt på et mere organisatorisk plan, eksempelvis i en bestyrelse, på et tidspunkt. Den yngste gruppe giver udtryk for, at de ikke vil have interesse i det, hvilket kan skyldes deres unge alder, hvorfor denne type frivilligt arbejde ikke passer ind i deres selvverden. Sara begrundet sit fravalg med, at hun hellere vil være sammen med børnene. Mortens fravalg bunder i noget andet: *"Nej, det tror jeg ikke ... ikke sådan noget bestyrelses-noget, hvor jeg skal bestemme. Det er ikke sådan lige mig. Jeg retter hellere ind efter de overordnede og gør det, man er blevet bedt om, og så prøver jeg at følge det"* (Morten, bilag 3, s. 4, l. 22-24). Det er således ikke en del af Mortens identitet at være én af dem, der bestemmer, hvorfor eksempelvis bestyrelsesarbejde ikke er den del af hans selvverden på nuværende tidspunkt.

Hos de ældre deltagere tegner der sig et lidt andet billede. De har modsat den yngre gruppe alle fire interesse i denne type frivilligt arbejde, men de argumenterer dog lidt forskelligt for, hvorfor eksempelvis bestyrelsesarbejde kunne være en del af deres identitet og selvverden.

Marie udtaler, at hun sagtens kan se sig selv i bestyrelsesarbejde, og hun begrundet for sit valg på denne måde: *"De gør også et stort arbejde for at få det hele til at hænge sammen, og det synes jeg også bare er vigtigt, så det vil jeg også gerne være med til..."* (Marie, bilag 4, s. 7, l. 29-30).

Marie vil dog gerne vente et par år til at bidrage med denne type af frivilligt arbejde, hvor uddannelse ikke vil fylde så meget i hendes liv. Laura er enig med Marie i forhold til, at der måske senere i livet er bedre tid til denne form for frivilligt engagement. Camilla tilføjer den begrundelse, at hun først vil engagere sig i den slags frivilligt arbejde, når hun ikke selv er så aktiv som gymnast længere. Sune er ligesom pigerne interesseret i andre former for frivilligt arbejde end instruktørgerningen, men han vælger meget ud fra, hvad hans livssituation i så fald vil være:

"... jeg ved ikke, men jeg tror ikke, at jeg ville gøre det, hvis jeg ikke havde børn med i det eller noget. Ja, det er svært at sige, det kommer også an på, hvor man kommer til at bo, og det er jo heller ikke sikkert, for mig, at det ville blive i en gymnastikforening. Det kunne sagtens være noget andet"

(Sune, bilag 4, s. 7, l. 36-39).

Sune vil gerne indgå i en anden form for frivilligt arbejde potentielt i en anden kontekst, hvis det passer ind i hans selvverden på det pågældende tidspunkt.

På den måde kan der identificeres en forskel mellem de to grupper, hvilket kan skyldes deres alder og erfaring. For de yngste ligger det så langt ude i fremtiden, at de på nuværende tidspunkt ikke kan se bestyrelsesarbejde som en del af deres selvverden. De ældste kan bedre se sig selv engagere sig i denne type frivilligt arbejde, men på nuværende tidspunkt passer det heller ikke i deres selvverden. De er dog alle bevidst om, at det kan vælges til senere i livet, hvor deres selvverden ser anderledes ud.

Således begrundet de unge deres engagement i frivilligt arbejde ved brug af sortering i forhold til, hvad der giver mening for dem, og hvad de ser som en del af deres identitet. Nina foretager også en sådan sortering i spørgsmålet om fastholdelse i foreningen: *"Måske også hvis nu man er til rytme for eksempel, så kunne man være hjælpetræner på et rytmehold, hvis man nu var træt af at være på et springhold"* (Nina, bilag 3, s. 4, l. 8-9). Hermed indikerer hun, at fastholdelsen i foreningen for hende kan afhænge af, om hun får lov til at løse opgaver, som passer ind i hendes selvverden. Hun er ikke selv springgymnast, hvorfor det ikke giver mening for hende på sigt at

være (hjælpe)instruktør på et springhold. Hun skeler ikke til, at det netop er på springholdene, hvor der er brug for flest hænder og dermed flest (hjælpe)instruktører.

Behovet for nye rammer

Det andet identitetsmønster er ifølge Ziehe behovet for nye rammer. De unge søger dermed mod nye fællesskaber, som kan udgøre en stabil ramme om deres identitetsdannelse. I det senmoderne samfund har forskellige fællesskaber ifølge Ziehe overtaget den rolle, som traditioner og mere etablerede fællesskaber tidligere har spillet. Derfor har fællesskaber i det senmoderne samfund stor betydning for de unges identitetsdannelse.

Viden fra det empiriske stratum viser da også, at fællesskabet spiller en central rolle for de unges identitet som frivillig og for deres engagement i frivilligt arbejde. Marie begrundet blandt andet sit frivillige engagement med, "*... at det også giver et afbræk i hverdagen*" (Marie, bilag 4, s. 1, l. 36-37). Dermed signalerer Marie, at hendes indsats i frivilligt arbejde giver hende mulighed for at være en del af et andet fællesskab end eksempelvis det, som hendes ungdomsuddannelse giver adgang til. Foreningen bliver derfor et fællesskab, som giver hende identitet, men som også giver hende en pause i hverdagen.

Adspurgt om det samme udtaler Laura, at én af årsagerne til, at hun er frivillig, er, at "*... jeg gerne vil give andre den samme gode oplevelse med gymnastikken, som jeg selv har haft*" (Laura, bilag 4, s. 2, l. 1-2). Hun argumenterer for sit frivillige engagement med henvisning til, at hun tidligere selv har været en del af et fællesskab som gymnast, og at dette fællesskab har haft en betydning for hende. Den positive erfaring med fællesskabet har resulteret i, at hun har fået lyst til, at titlen som instruktør i gymnastikforening skal være en del af hendes identitet.

For Camilla udgør fællesskabet ligeledes en stor part for hendes identitet som instruktør. Hun udtaler: "*... det er fordi, jeg synes, at jeg bliver en del af noget større [...], og fordi jeg rigtig godt kan lide at være en del af det store fællesskab*" (Camilla, bilag 4, s. 2, l. 5-7).

De to pigers betoning af fællesskabet som central årsag til deres frivillige arbejde deles med de resterende deltagere i de to fokusgruppeinterviews.

Begge fokusgrupper er således enige om, at den vigtigste årsag til at være frivillig er, at man får muligheden for at gøre noget for andre (jf. bilag 1). Begge grupper er ligeledes enige om at placere udsagnet 'at være en del af et fællesskab' som nummer tre ud af de otte udsagn. Disse to udsagn er de eneste, som de to grupper rangerer ens, de resterende seks udsagn vurderer grupperne forskelligt. De to fokusgrupper adskiller sig eksempelvis ved, at de yngste instruktører placerer udsagnet 'mulighed for at give noget tilbage til foreningen' som nummer to, hvorimod

den ældste gruppe enes om at placere denne årsag til frivilligt engagement som den lavest placerede. Overordnet viser empirien, at de to grupper er enige om, at de udsagn, som relaterer til fællesskabet som årsag til frivillighed, generelt placeres højest på deres lister (jf. bilag 1).

Foreningen kan siges at opfylde de unges behov for en ramme om deres identitetsdannelse, og de syv deltagere i fokusgruppeinterviews kan endvidere opdeles i to grupper. De yngstes identitet er knyttet til en rolle som hjælpeinstruktør i fællesskabet, hvorimod de ældste varetager en rolle som instruktør, og dermed en person med mere erfaring, mere uddannelse og større ansvar. Netop denne forskel i de unges identiteter som frivillige kan være årsagen til, at den yngste gruppe placerer udsagnet 'mulighed for at udfolde mig selv kreativt' næstsidst til forskel for den anden gruppe, som anbringer dette udsagn på en fjerde plads. Desuden vurderer den yngste gruppe, at 'muligheden for at være sammen med mine venner' er lidt vigtigere end 'samarbejde med andre', da de to udsagn placeres som henholdsvis nummer fire og fem på listen. Morten, som er en del af den yngste gruppe, udtaler da også, at de to årsager til frivillighed er næsten lige vigtige for ham:

"... jeg synes, det er fordi, at man lærer at samarbejde, og man har den mulighed for at gøre noget for andre og gøre en forskel. Det synes jeg er ret vigtigt ... Altså man skal selvfølgelig også have lyst til det. Det handler ikke bare om at komme op og være sammen, men man skal også have en interesse i det ... for dét man laver."

(Morten, bilag 3, s. 2, l. 24-27).

Her viser Morten, at han er bevidst om, at det sociale fællesskab har betydning, men han mener dog ikke, at det frivillige engagement ikke kun skal begrundes med muligheden for at være sammen med vennerne.

For den ældste gruppe er rækkefølgen af de to udsagn omvendt, og denne gruppe placerer desuden udsagnet om samarbejdet med andre som nummer to på deres liste, hvilket indikerer, at det er én af de primære årsager til, at de er frivillige ud fra de præformulerede udsagn. Denne gruppe placerer muligheden for at være sammen med vennerne som nummer fem på listen. De unges forskellige roller og identiteter i fællesskabet kan ligeledes være grunden til, at de ældste placerer 'mulighed for selvbestemmelse' som nummer seks, og de yngste placerer den til sidst og dermed den mindst vigtige årsag til frivillighed for dem (jf. bilag 1).

Lejlighedsvis selvobservation

Det tredje identitetsmønster kalder Ziehe for lejlighedsvis selvobservation, og denne tendens belyser, hvordan de unge i det senmoderne samfund konstant er opmærksom på sig selv i forhold til andre. Ziehe er af den opfattelse, at unge skal decentrere sig ved, at de udvider deres horisonter og skaber en distance til sig selv for at udfordre denne tendens i deres identitetsdannelse.

I fokusgruppeinterviewet med de yngste instruktører er der tegn på, at deres engagement i foreningen bidrager til en udvidelse af deres horisonter. Således udtaler Sara i forbindelse med en samtale om, hvorfor man skal være frivillig: "*... også for at komme ud og være sammen med nogle andre i forhold til dem, man altid går med*" (Sara, bilag 3, s. 2, l. 32). Sara får altså muligheden for at distancere sig fra de personer, som hun normalt omgås ved at træde ind i foreningens fællesskab.

For både Sara og Morten giver deres engagement i foreningen dem mulighed for at udvide deres horisonter. De udtaler begge, at deres personlige interesse for gymnastik har været afsættet for, at de er gået ind i frivilligt arbejde, men at fastholdelsen er betinget af, at andre får gavn af deres indsats. Eksempelvis har Saras deltagelse i et arrangement i foreningen været årsagen til, at hun selv har fået lyst til at deltage i arrangementet som instruktør. På denne måde ser hun ud over egne behov, idet hun i kraft af sin frivillige indsats går ind i arbejdet for at give andre børn samme gode oplevelse, som hun selv har haft.

I den ældre gruppe af unge instruktører udtaler Laura på lige fod med Sara og Morten, at hendes engagement bunder i, at hun ser ud over sig selv, og at hun gerne vil gøre en forskel for andre. Endvidere har hun fravalgt selv at være aktiv i denne sæson for at kunne blive ved med at være instruktør i foreningen. Hun skaber dermed en distance til sig selv, idet hun ser bort fra egne behov for at gøre noget for andre.

Delkonklusion

I det følgende tilstræbes at samle op på pointer fra det foregående analytiske arbejde. Dette gøres for at kunne besvare det første undersøgelsesspørgsmål og dermed at arbejde frem mod en besvarelse af specialets problemformulering, som fokuserer på de unges engagement og fastholdelse i foreningen. Undersøgelsesspørgsmålet retter sig mod, hvad der kendetegner de unge mennesker i et senmoderne samfund.

Analysen peger på, at gymnastikforeningen indtager en plads som et identitetsskabende fællesskab for de unge instruktører. Dermed bliver foreningen en stabil ramme for de unges identitetsdannelse, hvormed de kan få opfyldt deres behov for nye rammer, da det senmoderne samfund ikke i sig selv bidrager med denne stabilitet.

De unge instruktører engagerer sig dog ud fra den præmis, at de kan vælge fællesskabet til eller fra, som det passer ind i deres selvverden, ligesom de kan sortere i, hvilke dele af fællesskabet de ønsker at indgå i. Desuden kan fastholdelsen afhænge af, om den unge instruktør får en opgave, som vedkommende kan se sig selv i. Er opgaven for langt fra den unges selvverden, kan det resultere i, at instruktøren ikke bliver fastholdt i foreningen.

Generelt giver foreningen de unge mulighed for at distancere sig fra sig selv og gøre noget for andre, og deres engagement kan potentielt udvide deres horisonter for at udfordre den tendens til egocentrering, som unge i det senmoderne samfund er præget af ifølge Ziehe.

Endelig kan der identificeres forskelle blandt de syv unge instruktører i forhold til deres engagement og fastholdelse i foreningen til trods for, at man kan argumentere for, at de alle tilhører den samme gruppe, de unge. Dette indikerer, at der inden for gruppen af unge instruktører i foreningen er forskellige motiver for frivillighed og årsager til fastholdelse tilstede. Dette åbner for en undersøgelse af, hvordan frivillighedsbegrebet kan forstås og hvilke motiver, der kan ligge bag frivilligt arbejde for de unge. Dette tages der fat på i det følgende kapitel.

KAPITEL 4: DE FRIVILLIGE UNGE

Dette kapitel har til formål at besvare det andet undersøgelsesspørgsmål, som blandt andet omhandler frivillighedsbegrebet. Med brug af Knud Aarup vil jeg redegøre for min forståelse af frivillighed, da det er den særlige præmis, der forbinder aktørerne, de unge, til fællesskabet, foreningen, i nærværende undersøgelse. Som det fremgik af sidste kapitel har gruppen af unge nogle fællestræk, men på flere områder adskiller de sig også fra hinanden. Af den grund inddrager jeg Frederik C. Bolls teori over typer af frivillige med udgangspunkt i en opdeling af moderne og senmoderne frivillige, som ifølge ham engagerer sig i frivilligt arbejde på forskellige baggrunde. Dette teoretiske bidrag kan sammen med viden fra det empiriske stratum give viden om det dybe stratum og dermed besvare spørgsmålet om hvilke typer, der kan findes blandt de frivillige unge, og hvordan disse fastholdes i det frivillige arbejde set ud fra Bolls teori. Kapitlet er opbygget på samme måde som det foregående med teoretisk redegørelse, analyse og delkonklusion.

Frivillighed

For at redegøre for frivillighedsbegrebet belyses det fra tre niveauer. Indledningsvist placeres frivillighed på et samfundsmæssigt niveau for efterfølgende at dykke ned i foreningen som organisationsform i den frivillige sektor. Endelig beskues aktørniveauet for at skildre, hvad frivilligt arbejde defineres som men også hvilke typer af frivillige, der kan identificeres i foreningslivet.

Samfundsmæssigt har den frivillige sektor altid spillet en stor rolle, men gennem de senere år har den indtaget en større plads i et samfund, hvor kampen om velfærd til stadighed udkæmpes mellem det offentlige og det private. Knud Aarup argumenter for, at den frivillige sektor er nødvendig for at fastholde velfærdssamfundets kerneydelser i det moderne Danmark (Aarup, 2010, s. 12). Dog viser undersøgelser, at det stadig er inden for idræts – og fritidsområdet den største del af frivilligt arbejde finder sted, og det finder Aarup problematisk. Det skyldes, at dette område er karakteriseret ved en type af frivilligt arbejde, som oftest kommer personer inden for egen sfære til gavn, og det bidrager således ikke ifølge Aarup i en bredere kontekst, velfærdsmæssigt (Aarup, 2010, s. 72). Dog kan der argumenteres for, at idrætsområdet i stigende grad indtænker de sundhedsmæssige aspekter ved deres kerneopgave, jf. foreningens

formål præsenteret i kapitel 1⁶, hvor målet er at styrke sundheden gennem en bred vifte af tilbud, som kan tiltale mange typer af medlemmer. Med dette sundhedsmæssige fokus kan der argumenteres for, at også denne type frivillighed potentielt bidrager til det danske velfærdssamfund. Den frivillige sektor giver dog ikke kun værdi til fastholdelse af velfærdssamfundet, men også værdi i form af den demokratiske organisationsform som karakteriserer foreninger og frivillige organisationer (Boye & Ibsen, 2006, s. 16).

Denne undersøgelse tager som nævnt i indledningen sit udgangspunkt i den organisationsform i den danske frivillige sektor, som kaldes foreningen⁷. En forening defineres som en sammenlutning af mennesker, som har et fælles mål eller interesse, og som ledes og organiseres efter demokratiske principper (Ibsen & Habermann, 2006, s. 25). En forudsætning for, at der kan tales om en frivillig, nonprofit organisation, er, at den i høj grad er selvbestemmende og ikke kontrolleret af offentlige myndigheder eller organisationer (Boje & Ibsen, 2006, s. 10). Desuden er det en grundlovssikret ret at oprette foreninger, så længe formålet dermed er lovligt. Der findes ikke nogen lov i Danmark, som tydeligt formulerer, hvad en forening er eller skal være. Dog indeholder Folkeoplysningsloven regler om, hvad der skal til for at være en folkeoplysende forening og dermed berettiget til offentligt tilskud⁸ (Ibsen, 2006, s. 42). Foreningen i denne undersøgelse er en folkeoplysende forening.

Helt overordnet kan frivilligt arbejde som aktivitet defineres som:

- ulønnet (dog med mulighed for compensation for udgifter)
- frivillig (ikke aktivering)
- udført i en organisatorisk sammenhæng, som godt kan være offentlig eller privat
- til gavn for andre end én selv og den nærmeste familie
- aktiv (dvs. medlemskab af en organisation er ikke nok)

Denne definition var desuden grundlaget for SFI's omfattende undersøgelse af udvikling af frivilligt arbejde 2004-2012, som dækkede over en lang række forskellige typer af foreninger, hvorfor definitionen ikke kun er møntet på idrætsområdet (Fridberg & Henriksen, 2014, s. 29). Frivilligt arbejde er altså en indsats, som udføres uden tvang og uden løn. Det er dog en forudsætning, at indsatsen er placeret i en organiseret form, eksempelvis foreningen, og derfor kan

⁶ Se afsnittet 'Beskrivelse af organisationen'.

⁷ Andre organisationsformer kunne være en selvejende institution eller en fond.

⁸ Eksempelvis krav om en medlemsvalgt bestyrelse og et nedskrevet formål for foreningen.

eksempelvis huslige pligter ikke defineres som frivilligt arbejde i denne sammenhæng. For aktørerne, der udfører det frivillige arbejde, er deres indsats kendetegnet ved en række forskellige præmisser, som går ud over ovenstående definition. For det første kan der tales om tiden, der investeres i frivilligt arbejde. De frivillige inden for idrætssområdet bruger gennemsnitligt 17 timer om måneden på frivilligt arbejde (Fridberg, Koch-Nielsen & Henriksen, 2006, s. 49). Tid, der går ud over de timer, man vil bruge på eksempelvis arbejde eller i uddannelsesinstitutioner. En anden præmis er baggrunden for aktørernes engagement, og den frivillige indsats kan have flere kilder eksempelvis personlig interesse eller en form for forpligtelse. Hvor man på en arbejdsplads eller i en skolerelation kan være knyttet til konteksten gennem en grad af tvang og nødvendighed af eksempelvis økonomiske årsager, knyttes aktørerne til den frivillige forening på en anderledes måde drevet af andre, mere personlige motiver.

Aarup identificerer desuden tre typer af frivilligt arbejde: aktivitetsorienteret, velfærdsorienteret samt politisk og samfundsorienteret. Den type frivilligt arbejde, som der er tale om i denne undersøgelse, er med Aarups ord den aktivitetsorienterede, hvor deltagelsen mere eller mindre målet i sig selv (Aarup, 2010, s. 64).

Typer af frivillige

Hvor Aarup forholder sig til forskellige typer af frivilligt arbejde, zoomes i det følgende ind på forskellige typer af frivillige med brug af Bolls teori. Overordnet arbejder han med to idealtyper – *den moderne og den senmoderne frivillige*⁹. Disse to typer skal dog ikke forstås, så den ene type udelukker den anden, men rettere som et både-og fremfor enten-eller (Boll, 2013). Boll argumenterer desuden for, at det er en myte, at der er forskel på unge og ældres frivillige engagement i forhold til loyalitet og stabilitet. Han argumenterer derimod for, at frivillighedens karakter hænger sammen med samfundets udvikling og ikke de frivilliges alder (Boll, 2013).

Ifølge Boll er den moderne frivillige karakteriseret ved tre elementer. For det første ved loyalitet over for organisationen og sagen, og der er ofte tale om frivilligt arbejde som et livsprojekt. For det andet ved engagement i arbejdet, fordi den frivillige finder det vigtigt, at nogen gør det. For det tredje trives den moderne frivillige i en tydelig struktur med veldefinerede ansvarsområder og opgaver. Denne type frivillige vurderer Boll som værende en guldgrube for foreningen, da det er den stabile og loyale indsats, der skaber resultater (Boll, 2013).

⁹ Boll bygger blandt andet sin teori på Ulla Habermanns bog 'En postmoderne helgen?', hvor hun undersøger klassiske og nye typer af frivillige i Danmark (Boll, 2013).

Boll argumenterer dog også for, at en ny type frivillig, den senmoderne, vil forøges i antallet i fremtiden. Boll finder sin argumentation for denne udvikling ved at se på det senmoderne samfund og deraf det senmoderne menneske. Han skitserer udviklingstendensen ved hjælp af fire markører som eksempelvis flugten fra folkekirken og fagforeninger samt afskaffelsen af revsellesretten, og han knytter desuden disse markører til teoretikere som Thomas Ziehe og ungdomsforsker Jens Christian Nielsen¹⁰. Eksempelvis argumenterer Boll for, at flugten fra folkekirken og fagforeninger ikke skyldes, at vi er blevet mere individualiserede men rettere, at vi søger andre fællesskaber end de traditionelle, hvilket er i tråd med det andet identitetsmønster i det foregående kapitel.

Samlet skitserer han fire elementer, der kendetegner den senmoderne frivillige. For det første har øget refleksivitet medført, at de engagerer sig over tid i mange forskellige sager i forskellige kontekster. For det andet lægges engagementet helst i sager, som også knytter sig til nationale og globale problemer. For det tredje vil de se handling og resultater af deres indsats med det samme, og for det fjerde ønsker de at være en succes (Boll, 2013).

Med udgangspunkt i Bolls teori om den moderne og den senmoderne frivillige ses et behov for at uddybe de forskellige typer af frivillige i Holdt og Boll (2016). Formålet med deres model er at skabe en forståelse af forskellige former for engagement i frivilligt arbejde, men også hvordan de forskellige typer kræver varierende måder at rekruttere og fastholde på for foreningens ledelse (Holdt & Boll, 2016).

	Moderne frivillige: Sværere at rekruttere, nemmere at fastholde	Moderne/ Senmoderne	Senmoderne frivillige: Nemmere at rekruttere, sværere at fastholde
Behov for ledelse	Den jordbundne Hands on Tidsmæssigt begrænset involvering	Den sociale Ambassadør integrator	Den spontane Friheden til at vælge til/fra Tidsafgrænset involvering
Behov for ejerskab	Den konventionelle Procedure og punktlighed Højt timeforbrug	Den entreprenante Sag- og resultat- orienteret Skaber opbakning	Den kreative Ikke hands on Bruger kreativitet til at udtrykke sig

Figur 4: Illustration fra Holdt & Boll, 2016.

¹⁰ Jens Christian Nielsen er desuden anvendt som reference i specialets problemfelt.

De seks typer med hver deres karakteristika har forskellige behov for ledelse og ejerskab. Den *jordbundne* og den *konventionelle* type er begge moderne frivillige. Den *jordbundne* er kendetegnet ved, at den søger den nære kontakt, og den motiveres af at gøre noget for nogen. Den *konventionelle* er typisk placeret i bestyrelsesarbejde, hvor den fordyber sig i foreningens arbejde (Holdt & Boll, 2016). Denne type er desuden en guldgrube og en stor ressource for foreningen. Holdt og Boll påpeger, at disse typer af frivillige er fundamentet i langt de fleste foreninger. Dog er der tegn på, at der ikke kommer flere moderne frivillige til, blot at flere foreninger kæmper om de samme frivilliges engagement (Holdt & Boll, 2016). Den moderne frivillige er desuden lettere at fastholde på grund af vedkommendes loyalitet over for den pågældende forening.

Den *sociale* og den *entreprenante* type placeres som en blanding af den moderne og den senmoderne frivillige, da disse typer har træk fra begge slags. Den *sociale* er kendetegnet ved at engagere sig i foreningens praktiske arbejde, og denne type er særligt dygtig til at skabe god stemning i fællesskabet. Når det sociale ikke længere lever op til frivilliges forventninger, søger denne type mod en anden organisation, hvor forventningerne kan indfries. Den *entreprenante* sætter gerne nye tiltag i gang, og vedkommende bidrager selv for at få projektet igennem. Hvis der ikke er plads til den *entreprenantes* nye ideer i foreningen, vil den søge andre græsgange for at få sine ambitioner opfyldt og ideer udlevet.

Den *senmoderne* type opdeler Holdt og Boll i to typer; den *spontane* og den *kreative*. Disse typer er relativt nemme at rekruttere men sværere at fastholde på grund af den manglende loyalitet over for organisationen. Den *spontane* engagerer sig i opgaver, der lige passer ind i vedkommendes program. Ofte vil denne type lave frivilligt arbejde, som er karakteriseret ved en grad af projektfrivillighed. Den *kreative* type er den mest flyvske af typerne. Denne type er ikke knyttet til foreningens aktiviteter, men den vil ofte løse opgaver, som ligger inden for vedkommendes kreative evner.

Alle seks typer skal ifølge Holdt og Boll ses som arketyper, hvor den enkelte frivillige kan være inspireret af flere typer på samme tid. De understreger, at man ikke er den samme type frivillig igennem hele livet, da det vil afhænge af såvel placering i livet som disponibel tid til at yde en frivillig indsats (Holdt & Boll, 2016).

Jeg er bevidst om, at denne måde at kategorisere og opdele frivillige på kan virke som en forsimplet tilgang til mennesker. Efter min mening kan modellen dog bruges til at give et overblik over, hvilke typer af frivillige, der kan identificeres blandt de unge, herunder hvilke motiver de

enkelte typer har for at engagere sig. Jeg vurderer, at den kan anvendes på den måde, som Holdt og Boll netop mener – at en person kan være en blanding af flere typer over tid. Den kan desuden bidrage med en indsigt i, at unge som gruppe ikke hverken kan eller skal opfattes som én type frivillig, men at de motiveres og fastholdes på forskellige måder på trods af, at de tilhører samme aldersgruppe. Denne viden vurderer jeg som værende brugbar i arbejdet med at besvare specialets problemformulering nuanceret.

Analyse

Det følgende afsnit har til formål at give et indblik i hvilke typer, der kan identificeres blandt de af foreningens unge instruktører, der deltager i undersøgelsen. Dette gøres med brug af Holdt og Bolls model, hvilken netop er blevet beskrevet i redegørelsen. Med udgangspunkt i modellen analyseres informanternes udsagn, hvilket skal give viden om, hvorfor de pågældende unge engagerer sig, og hvordan de fastholdes i foreningen. Afsnittets struktur er inspireret af Holdt og Bolls opdeling af forskellige slags frivillige dog kun med brug af de typer, som det empiriske stratum har bidraget med viden om.

Den moderne frivillige

Boll (2013) karakteriserer den moderne frivillige som en loyal og stabil type. Dertil er denne type relativt nem at fastholde men sværere at rekruttere. Gennem en analyse af det empiriske materiale, er der indikationer på, at flere af de unge i undersøgelsen kan siges at tilhøre denne gruppe af frivillige.

Én af typerne, som knytter sig til denne gruppe af frivillige, er den jordbundne type. Denne søger generelt den nære kontakt og motiveres af at gøre noget for nogen. Blandt de syv unge instruktører i undersøgelsen kan der identificeres træk fra denne type hos dem alle. Dog kommer denne types kendetegn stærkest til udtryk ved Laura, Sara, Camilla og Morten. I det følgende fokuseres der på to af de centrale kendetegn for den jordbundne frivillige.

Den nære kontakt

Som nævnt engagerer denne type sig blandt andet på grund af den nære kontakt, man kan opnå i det frivillige arbejde. I denne undersøgelse kommer dette på udtryk på forskellige måder. I spørgsmålet om hvorfor de unge er blevet instruktører, træder ønsket om den nære kontakt til gymnaster, instruktører og forening frem. For Sara motiveres hun til den frivillige indsats, fordi

hun godt kan lide at være sammen med andre mennesker. Dette gør sig også gældende for Morten. *"Det er også, fordi det er hyggeligt, og fordi jeg godt kan lide at være sammen med små børn"* (Morten, bilag 3, s. 1, l. 31). Han betoner den nære kontakt til børnene som en afgørende faktor for, at han er blevet frivillig.

Senere i interviewet reflekterer Morten over, hvorfor han bliver ved med at sige ja til et år mere som instruktør. *"Det er nok det der med fællesskabet og de der arrangementer, hvor der er mange med fra foreningen, og vi har det hyggeligt [...] At vi kan være sammen så mange, så forskellige alle sammen men alligevel hygge os sammen"* (Morten, bilag 3, s. 3, l. 18-21).

For Morten er det altså både den nære kontakt til børnene, som han træner, men også den nære kontakt til de andre i foreningen, som har betydning for hans frivillige engagement, og disse faktorer spiller derfor en central rolle for, at han bliver fastholdt i foreningen.

Nina, som er den tredje og sidste deltager i den yngste fokusgruppe, er en mere sammensat type, men hun har som de andre træk, der knytter sig til den jordbundne type. Hun begrundet sit frivillige engagement således: *"Man lærer en masse nye at kende, og så knytter man nogle forskellige bånd til nogle af børnene"* (Nina, bilag 3, s. 2, l. 29-30). Nina motiveres som Morten ved den særlige kontakt, de kan opnå til de børn, de er instruktører for. Det samme gør sig gældende for Laura, som nævner, at hun blandt andet bliver fastholdt i instruktørrollen, når hun oplever: *"... at børnene har det sjovt, og at man selv har det hyggeligt med at være der. Også fordi der er så godt et fællesskab i gymnastikforeningen. Det er i hvert fald noget af det, der får mig til at blive ved"* (Laura, bilag 4, s. 5, l. 17-19). For Laura er det altså både kontakten med børnene og fællesskabet i foreningen, der er afgørende for, at hun bliver ved med at bruge tid og energi på den frivillige tjans som instruktør.

At gøre noget for nogen

Et andet kendetegn ved den jordbundne type er, at den frivillige motiveres ved, at andre får noget ud af vedkommendes indsats. Dette kommer til udtryk hos Sune, som er én af de unge, som har træk fra flere forskellige typer. Han udtaler: *"... jeg godt kan lide at give en oplevelse til de børn, jeg træner. Men så samtidig, så synes jeg også, at det giver en oplevelse til mig selv"* (Sune, bilag 4, s. 1, l. 40-41). Sune motiveres både af børnenes gevinst ved hans indsats og sin egen oplevelse.

Han uddyber desuden sin opfattelse under den praktiske opgave med at rangere udsagn i fokusgruppeinterviewets start. *"Jeg synes, at man er jo ikke instruktør for sig selv, man er jo instruktør..."* (Sune, bilag 4, s. 2, l. 34), hvortil Marie supplerer: *"... for andre..."* (Marie, bilag 4, s. 2, l. 36). Dermed betoner Sune og Marie i fællesskab, at noget af det, der betyder meget for deres frivillige engagement, er det faktum, at de få mulighed for at gøre noget for andre. Netop det faktum uddyber Marie på et senere tidspunkt i interviewet:

"... men også det at se, at DE glæder sig til at komme, og DE oplever, altså at DE får en rigtig god oplevelse med det. At DE går og glæder sig til at komme til gymnastik, det gør, at jeg også synes, det er mega fedt at komme. At man, ja, får ... hvad skal man sige ... at man oplever deres glæde ved det, så har man også lyst til, ja, at være frivillig, at bruge sin tid på det"

(Marie, bilag 4, s. 4, l. 2-6).

Der hersker ingen tvivl om, at for Marie er det helt centralt, at der sker en vekselvirkning mellem hendes gymnaster og hende selv, hvor de gensidigt gør noget for hinanden, og dermed får alle parter en god oplevelse i foreningen.

Hvor Sune og Marie indeholder træk fra flere forskellige typer af frivillige jf. Holdt og Bolls model, hvilket vil blive udfoldet senere i dette kapitel, fremstår Laura og Camilla særligt stærkt som den jordbundne type i den ældste fokusinterviewgruppe.

Som nævnt i kapitel 3 vedrørende fællesskabets betydning for unges identitetsdannelse er Laura frivillig instruktør, fordi hun selv har haft en god oplevelse med gymnastik. Hun uddyber:

"... og så tænkte jeg, at det kunne være fedt, og ja, gøre noget for andre, også fordi at jeg vidste, at jeg havde været rigtig glad for de instruktører, jeg selv havde haft. Så jeg tænkte, at sådan én vil jeg også bare gerne være, fordi man så op til dem og ville gerne være som dem,

så derfor sagde jeg ja"

(Laura, bilag 4, s. 4, l. 23-26).

Det har stor betydning for Lauras engagement, at hun har fået lyst til at gøre noget for andre gennem egne, tidligere erfaringer, måske særligt dét at være rollemodel for kommende instruktører. Det samme gør sig gældende for Camilla, som også fremhæver sin erfaring med gode instruktører som årsag til hendes engagement. Hun tilføjer desuden: *"... at det gør mig glad at udvikle andre..."* (Camilla, bilag 4, s. 2, l. 5-6).

Der kan således identificeres træk af den jordbundne type i alle syv instruktører. Hvor fire af de unge er relativt enkle at kategorisere som denne type, adskiller Sune, Marie og Nina sig ved at have træk fra den senmoderne frivillige. Dette udfoldes i det følgende afsnit.

Den moderne/senmoderne frivillige

Holdt og Boll (2016) opererer i deres model med en blanding af de to hovedtyper. Denne type er dermed loyal og stabil til en vis grænse, for hvis den frivilliges behov ikke længere bliver opfyldt, har vedkommende ingen problemer med at søge videre og bruge sin energi på frivilligt arbejde i et andet fællesskab i en anden kontekst. Viden fra det empiriske stratum afslører, at der er træk af den sociale type i Sune og den entreprenante type i Maria og Nina.

Den sociale type

Den sociale type er kendetegnet ved at skabe god stemning i flokken men også ved manglende stabilitet, hvis den sociale faktor ændrer sig i foreningen. Ved Sune afsløres træk, som har relation til denne type.

Rekrutteringen af Sune var socialt betinget, da han havde afvist forespørgslen om at være træner for et drengehold flere gange. *"Men så var én fra min klasse blevet instruktør, og de var vist en masse drenge, som jeg kendte, og så kunne jeg ikke lade være med ... så sagde jeg så ja, og der har jeg nu været i tre år"* (Sune, bilag 4, s. 4, l. 18-20).

Det lå ikke i kortene, at Sune skulle være gymnastikinstruktør, og den afgørende faktor blev det sociale element ved trænergerningen, da han fik mulighed for at indgå i et team med andre drenge.

Det er dog ikke kun i rekrutteringen, at det sociale spiller hovedrollen for Sune. Det præger også hans engagement i foreningen ved de ugentlige træninger, hvor han fremhæver, at det sociale samvær med nogle gode kammerater gør, at han har lyst til at træne børnene. Når det kommer til fastholdelsen af Sune i foreningen, har argumentet samme klang:

"Én af de ting, der har gjort, at jeg er fortsat, det handler også om hvilke medinstruktører, jeg har. Det betyder også meget, at det, ja, det er jo ikke sikkert, at det behøver at betyde meget, for de fleste er nok fine at arbejde sammen med. Men det er i hvert fald noget af det, der sådan har gjort, at hvert år så har vi lige snakket sammen, om vi skulle have det igen"

(Sune, bilag 4, s. 5, l. 27-30).

Det gennemsyrrer alt omkring Sunes engagement i foreningen, at det giver ham mulighed for at være sammen med kammeraterne, mens han gør noget for nogle børn. Det er også afgørende

for, at han vil blive ved i foreningen. Netop her afsløres træk af den senmoderne frivillige, som er mindre loyal som type end den moderne. Empirien afslører da også, at han ikke mener, at det handler om at skulle betale noget tilbage til foreningen, fordi man selv har fået en gang. Det er altså ikke på grund af loyalitet, at man skal være frivillig ifølge ham. *"Altså jeg ved ikke, men den der med at give noget tilbage til foreningen ... for mig ... hvor vigtig den er, fordi at jeg synes ikke, det handler om at give noget tilbage, fordi man har fået, men mere at give tilbage, fordi man gerne vil give noget"* (Sune, bilag 4, s. 3, l. 13-15). Desuden uddyber han med en kommentar om, at det kommer til virke som om, at man skylder foreningen noget, og det virker forkert for ham.

Et centralt kendetegn for den sociale type er som nævnt at sprede god stemning i det frivillige miljø, og netop dette viser sig i det empiriske materiale:

"Jeg tror også, at det er vigtigt [...] at DE oplever ens glæde for det, så bliver de glade for det. Så jeg tror, det er vigtigt, hvis man skal være instruktør, at man selv er glad for det. Ligesom deres glæde smitter én, så smitter ens glæde jo også deres glæde, og sådan hvor god træningen bliver"
(Sune, bilag 4, s. 4, l. 8-11).

Sune er fuldt ud bevidst om, at hans engagement og glæde smitter af på børnenes og modsat, hvilket han mener, at alle instruktører må være opmærksomme på.

Ifølge Holdt og Boll er den sociale type er sværere at fastholde end den jordbundne. Sune nævner da også selv, at han tidligere har været frivillig i en badmintonklub, og at han måske vil være det igen på et tidspunkt, men at hans engagement i gymnastikforeningen som nævnt skyldes kammeraternes engagement i samme. Det anses derfor som sandsynligt, at Sune vil forsvinde ud af foreningen, hvis gruppen af drenge går hver til sit, og det sociale fundament for Sunes engagement i gymnastikforeningen derfor opløses.

Den entreprenante type

Denne type sætter gerne ting i gang, og hvis foreningen ikke er samarbejdsvillig i forhold til at føre ideerne ud i livet, så vil denne type ofte søge nye græsgange, hvor de pågældende ideer eller ønsker i så fald imødekommes. Det empiriske stratum bidrager med viden om, at der er træk fra den entreprenante type blandt enkelte af de unge instruktører. Dette kommer til udtryk hos både Marie og Nina, og således kan denne type identificeres i begge grupper og dermed på tværs af alder.

Marie oplever generelt, at foreningen lytter til hende, når hun har spørgsmål, kritik eller forslag til ændringer. ”... og det gør også, at det virker som om, at DE også er villige til at, ja, at arbejde på, at det skal blive endnu bedre ved at lytte til de forslag, man har. Det synes jeg også, det er fedt” (Marie, bilag 4, s. 5, l. 23-25). Hun betoner vigtigheden af, at foreningen udviser en lyst til at arbejde med i forhold til hendes ideer og forslag, og at dette har betydning for hendes engagement i foreningen. Det samme gør sig gældende for Nina, som i en alder af 13 år, har taget initiativ til at få et nyt hold for øvede piger til at indgå i foreningens tilbud. Denne idé blev grebet af foreningen, og Nina er nu selv en del af holdet og bidrager dermed til, at hendes idé bliver integreret i foreningen.

Begge piger har således taget initiativ til at sætte nye projekter i gang med dem selv som centrale aktører, hvilket gør, at der kan argumenteres for, at de har en del af den entreprenante type i sig.

Delkonklusion

Det følgende har til formål at give et overblik over dette kapitels pointer og sætte disse i relation til såvel undersøgelsesspørgsmål som problemformulering og dermed afsløre viden om de underliggende mekanismer for de unge engagement og fastholdelse. Undersøgelsesspørgsmålet retter sig mod frivillighedsbegrebet og hvilke motiver, der kan ligge til grund for at engagere sig i frivilligt arbejde.

På baggrund af den foregående analyse kan det konkluderes, at selvom de syv unge instruktører har en række fællestræk, kan der identificeres flere af Holdt og Bolls opstillede typer blandt dem. Alle syv har således træk fra den jordbundne type, hvilket sandsynligvis skyldes, at denne indeholder et element af ærkefrivillighed - at gøre noget for andre - i sig, hvilket også indikerer, at de unge generelt er en relativ stabil frivillig arbejdskraft i gymnastikforeningen. Den nære kontakt er ligeledes betydningsfuld for de unge instruktører. Flere af de unge engagerer sig og fastholdes på grund af den nære kontakt til børnene på holdene men også til de andre instruktører i foreningen generelt.

Dog har tre af de syv ligeledes træk fra den senmoderne frivillige i form af den sociale og den entreprenante type. Særligt tydeligt fremstår Sune som den sociale type, idet det sociale er altoverskyggende for ham for såvel hans engagement som hans fastholdelse i det frivillige arbejde i gymnastikforeningen.

Det kan ligeledes konkluderes, at der ikke umiddelbart kan findes nogle rene, senmoderne frivillige blandt de implicerede unge. Det formodes at skyldes, at disse typisk vil varetage opgaver, som denne undersøgelse har afgrænset sig fra at inddrage. Det er dog sandsynligt jf. Bolls teori, at denne type vil der blive flere af i foreningen i fremtiden.

I kapitel 3 kunne det konkluderes, at gymnastikforeningen fungerede som et identitetsskabende fællesskab for de unge, men det vidste sig også, at de unge havde forskellige motiver for at engagere sig. I dette kapitel kan det slås fast, at de unges forskellige motiver kan kobles til hvilken type, de har træk fra. Det kan også konkluderes, at selvom alle syv informanter er tilhørende kategorien, de unge, så er alder ikke nødvendigvis afgørende for, hvilken type de er.

På baggrund af delkonklusionerne i kapitel 3 og 4 ses det relevant at undersøge, hvad foreningen som ramme betyder for de unges identitet som ung instruktør, men også hvilken rolle fællesskabet spiller for de unges engagement og fastholdelse uanset erfaring, titel, alder eller type.

KAPITEL 5: DE FRIVILLIGE UNGE I FORENINGEN

Dette kapitals fokus er at belyse det tredje undersøgelsesspørgsmål, som omhandler, hvordan foreningen kan ses som et praksisfællesskab, og hvad dette betyder for de unges engagement og fastholdelse som instruktører.

Det teoretiske bidrag i dette kapitel består af Jean Laves og Etienne Wengers teori om situeret læring for at opnå en forståelse af det særlige læringsmiljø, foreningen udgør for de frivillige, unge instruktører. Sammenholdt med viden fra det empiriske stratum søges et indblik i, hvad praksisfællesskabet kan betyde for de unges fastholdelse og engagement. Kapitlet er desuden opbygget som de to foregående.

Foreningen som et praksisfællesskab

I denne undersøgelse tages der udgangspunkt i et socialt perspektiv på læring, nærmere bestemt en situeret og relationel forståelse af begrebet (Lave & Wenger, 2003)¹¹. Det betyder, at læring sker gennem deltagelse i social praksis, i hvad der betegnes som praksisfællesskaber, hvormed læring ”... bliver en proces, som finder sted i en deltagelsesramme, ikke i en individuel bevidsthed” (Lave & Wenger, 2003, s. 19). Dette læringsperspektiv er opstået som en kritik af en funktionalistisk forståelse af læring, hvor det er en forudsætning, at hensigten med at lære er, at individet tilpasser sig omgivelsernes krav (Nielsen, 2013, s. 174). Dette læringssyn blev udviklet med inspiration fra mesterlæren, dog med ønsket om at argumentere for, at teorien om læring som social praksis var gyldig i en bredere og mere almen forstand (Nielsen & Kvale, 1999, s. 10).

Når læring betragtes som en situeret proces, bliver *legitim perifer deltagelse* et centralt begreb. Dette kendetegner det forhold, at den lærende er en uundgåelig del af fællesskabet, men at den nyankommne deltager bevæger sig i retningen af fuld deltagelse i praksisfællesskabet (Lave & Wenger, 2003, s. 31). Det er i denne proces, at læringen foregår, og begrebet, legitim perifer deltagelse, er ”... a way to speak about the relations between newcomers and old-timers, and about activities, identities, artifacts, and communities of knowledge and practice” (Lave & Wenger, 1991, s. 29). Den nyankommne (eng. newcomer) er altså indledningsvist placeret praksis-

¹¹ Deres bog 'Situated learning – Legitimate peripheral participation' er oprindeligt fra 1991, men i dette speciale henviser jeg primært til den danske oversættelse fra 2003.

fællesskabets periferi, men denne vil over tid tilegne sig kontekstens praksis, hvormed vedkommende vil bevæge sig mod at blive et fuldgældigt medlem af praksisfællesskabet. Hvornår dette indtræffer, kan være vanskeligt at definere, men når den lærende deltager i og udfører flere af fællesskabets aktiviteter, vil denne opnå en mere central placering i praksisfællesskabet. En erfaren person i fællesskabet benævnes som en veteran (eng. old-timer), dog består et praksisfællesskab af andre deltagere end nyankommne og veteraner, eksempelvis deltagere, som er undervejs til at blive veteraner, men som ikke er der endnu (Wenger, 2004, s. 122). Den relevante viden genereres således gennem deltagelse i og forbundethed med praksisfællesskabet, og viden bliver derfor ikke overført gennem eksempelvis undervisning (Nielsen, 2013, s. 177). Endelig skal begrebet forstås som et analytisk perspektiv på læring og ikke som en pædagogisk strategi eller undervisningsteknik (Lave & Wenger, 2003, s. 41).

Et *praksisfællesskab* er ifølge Lave og Wenger karakteriseret ved, at deltagerne har en fælles forståelse af, hvad de laver, og hvad det har af betydning for deres liv og deres fællesskaber, og det betyder ikke nødvendigvis, at der er tale om en tydelig, defineret gruppe. Et praksisfællesskab bliver dermed *"... en gruppe af relationer mellem personer, virksomhed og verden, over tid og i relation til andre tangerende og overlappende praksisfællesskaber"* (Lave & Wenger, 2003, s. 83). Man kan altså deltage i flere praksisfællesskaber på samme tid, hvilket eksempelvis gør sig gældende i denne undersøgelse, hvor der kan argumenteres for, at de unge instruktører både deltager i ét i form foreningen som helhed og i mindre instruktørteams, som også kan defineres som praksisfællesskaber. Desuden skal begrebet ses som en enhed og ikke opdelt i praksis og fællesskab, da det netop er praksis, som er sammenhængskraften i fællesskabet (Wenger, 2004, s. 89).

Ifølge Wenger er et praksisfællesskab desuden karakteriseret ved tre dimensioner: gensidigt engagement, fælles virksomhed og fælles repertoire (Wenger, 2004)¹². Gensidigt engagement er ifølge Wenger dét, der definerer fællesskabet, hvormed det adskiller sig fra eksempelvis grupper eller teams (Wenger, 2004, s. 91). Et praksisfællesskab er en knude af interpersonelle relationer, og denne dimension skaber netop disse. Da begrebet, fællesskab, ofte har en positiv

¹² Wengers bog 'Communities of Practice. Learning, Meaning, and Identity' er oprindeligt fra 1998, men i dette speciale henviser jeg til den danske oversættelse fra 2004.

klang, slår Wenger fast, at et praksisfællesskab sagtens kan indeholde spændinger og konflikter, men at det er det gensidige engagement, som holder praksisfællesskabet sammen (Wenger, 2004, s. 94).

Forhandling af fælles virksomhed er ligeledes en kilde til fællesskabssammenhæng, da denne forhandling foregår kollektivt i fællesskabet, hvor der vises respekt og forståelse for deltagerens ønsker. Den defineres således af deltagerne i selve udøvelsen, praksissen (Wenger, 2004, s. 95). At den fælles virksomhed er forhandlet i fællesskab er dog ikke nødvendigvis et udtryk for, at alle er enige om alting (Wenger, 2004, s. 96).

Den tredje dimension af praksisfællesskabet, fælles repertoire, omhandler *"rutiner, ord, værktøjer, måder at gøre ting på, gestus, symboler, genrer, handlinger eller begreber, som fællesskabet har produceret eller indoptaget i løbet af sin eksistens, og som er blevet en del af dets praksis"* (Wenger, 2004, s. 101).

Afslutningsvist vil jeg kort forholde mig kritisk til den valgte teori, da jeg som kritisk realist som nævnt må forholde mig til, at al teori er fejlbarlig. Lave og Wengers arbejde har i den grad præget den pædagogiske verden de sidste 20-25 år, hvilket naturligvis leder til en diskussion af deres arbejde. Eksempelvis er teorien om situeret læring blevet kritiseret for at negligere subjektet og dennes rolle i læreprocessen, men også at teorien snarere omhandler socialisering frem for læring (Nielsen, 2013, s. 186). Desuden er der blevet spørgsmålstegn ved, om læringen stopper, når man er blevet fuldgyltig medlem af praksisfællesskabet, men også hvordan man ved, at man er blevet veteran? Endelig er det blevet diskuteret, hvorvidt læringen i praksisfællesskabet blot reproducerer myter og vaner, således læreprocesserne blokeres (Frostholt, 2005). Jeg har trods disse forbehold valgt at inddrage Lave og Wenger i dette speciale, da jeg netop er interesseret i at se foreningen som et lærende fællesskab, og det derfor er fællesskabets rolle i forhold til de unges fastholdelse og engagement, jeg er optaget af og i mindre grad eksempelvis den enkelte unges kognitive udvikling.

Analyse

Det følgende afsnit har til formål at besvare det tredje undersøgelsesspørgsmål med brug af viden fra det empiriske stratum. I dette kapitel anvendes materiale fra fokusgruppeinterviews, som i de foregående to analyser, men i dette kapitel inddrages ligeledes materialet fra interviewet med udvalgsformanden, der varetager den nære kontakt med de unge instruktører i foreningen. Dette gøres med henblik på at belyse praksisfællesskabet fra flere perspektiver.

Den foregående teoretiske redegørelse bidrager med nogle analytiske greb, som udfoldes i det følgende. Afsnittet er derfor struktureret ud fra de centrale begreber, legitim perifer deltagelse og et praksisfællesskabs tre dimensioner.

Legitim perifer deltagelse

Ifølge Lave og Wenger knytter læring sig til den proces, hvor den nyankommne deltager bevæger sig fra at være legitim perifer deltager til at være fulgyldigt medlem, også kaldet veteran, i praksisfællesskabet. Deltageren er således placeret i praksisfællesskabets periferi, men vedkommende er accepteret, altså legitim (Lave & Wenger, 2003, s. 31). I gymnastikforeningen indtager nye instruktører, særligt hjælpeinstruktører, på den måde en plads som legitime perifere deltagere.

Veteranernes opgave

Når de syv unge instruktører iagttages ude fra Lave og Wengers begreb, opstår der tegn på, at på trods af, at de alle syv hører til den unge gruppe af instruktører i foreningen, er der forskel på deres placering i praksisfællesskabet. Generelt indtager hjælpeinstruktørerne rollen som legitim perifer deltager eller som en deltager, der bevæger sig mod at blive fulgyldigt medlem. For de ældre antyder empirien, at flere af dem er meget tæt på blive veteraner i foreningens praksisfællesskab, hvis ikke de allerede er det. Måske ikke i foreningen som helhed, men i det enkelte fællesskab på holdet blandt instruktørerne.

Gennem interviewet med den yngste gruppe forsøges det at få indblik i, hvem veteranerne er, men også hvad deres opgave er ud fra deres optik. For Nina varetager de mest rutinerede personer opgaver, som er relateret til praktiske gøremål, som for eksempel at sende sedler ud til forældrene. Dette er Morten enig i, men han uddyber: *"Det er vel nok de 'rigtige' instruktører, altså også de voksne. Det er nok dem, der har sådan mest magt, hvis man kan sige det sådan?"* (Morten, bilag 3, s. 6, l. 17-18). For Morten er der en magtforskel mellem ham og de mere erfarne i foreningen, lige som de har ansvaret for at tage de vigtigste beslutninger på fællesskabets vegne. Morten tilføjer: *"De har mere erfaring og flere forskellige kurser og sådan noget. Det tror jeg bare, man sådan automatisk lader dem tage lidt mere ansvar end os unge"* (Morten, bilag 3, s. 6, l. 22-23).

At Mortens fornemmelse om, at der er forskel på deltagerne i praksisfællesskabets opgaver eller magt, kan holde stik, bekræftes i samtalen med Anna, som varetager en organisatorisk opgave i relation til de unge instruktører i foreningen. Hun udtaler: *"Altså jeg forsøger tit at sige til instruktørerne, at nu skal I også huske at lade de andre komme til ... huske at give dem et ansvar"* (Anna, bilag 5, s. 5, l. 22-23). Hun forsøger dermed at få de mere erfarne instruktører til at give plads og ansvar, så de mere perifere deltagere i fællesskabet får mulighed for at udvikle sig. Laura viser da også tegn på at være bevidst om denne særlige opgave, de mere erfarne instruktører skal varetage.

"Altså når man starter som hjælpeinstruktør, så starter man sammen med én af de rutinerede, og så at man får mere og mere ansvar. Altså dét at de andre instruktører giver én mere og mere ansvar, det tror jeg også, at det med at man godt kan det her og hele tiden bliver bedre for at blive lige som dem"

(Laura, bilag 4, s. 6, l. 40-43).

Laura er overordnet bevidst om læringen i praksisfællesskabet og de forskellige deltageres rolle i samme, men i det følgende afsnit vil det vise sig, at hun trods denne bevidsthed er blevet udfordret på sin egen identitet som ung instruktør i foreningen.

Bevægelse mod at blive fuldgældigt medlem

Som nævnt er det netop i bevægelsen fra legitim perifer deltager til veteran, at læringen opstår i fællesskabet. Det empiriske stratum bidrager med viden om, at de unge frivillige som nævnt indledningsvist i denne analyse kan placeres forskellige steder i praksisfællesskabet.

For Nina og Sara er der ingen tvivl om, at deres deltagelse i fællesskabet er legitim, ligesom de oplever, at de gradvist gives mere og mere ansvar af de mere erfarne instruktører.

"Men jeg synes også, at de har været rigtig gode til at lægge det over på os i år. Mig og Cecilie har for eksempel selv lavet den der serie, og vi har været med til at bestemme, hvordan banen skulle se ud. Det var også os, der stod ved redskaberne til opvisningen, så man mærker egentlig ikke, at de bestemmer særlig meget"

(Nina, bilag 3, s. 6, l. 25-28).

Det erklærer Sara sig enig i, men hun tilføjer dog, at det stadig er de mere erfarne, der har styr på det hele.

For de ældste deltagere i undersøgelsen bliver det tydeligt, at deres placering i praksisfællesskabet er en anden end de yngstes. *"Det er først i år, hvor jeg har været én af de ældste instruktører. Jeg har været vant til, at der har været en anden voksen, så i år skulle man sådan stå for det hele selv, så det var lidt en udfordring, men den var også god"* (Laura, bilag 4, s. 6, l. 6-9).

Laura oplever således, at hun har fået en ny rolle i denne sæson, og der kan argumenteres for, at hun er eller er meget tæt på at være veteran i praksisfællesskabet. Hun uddyber: *"... så der har jeg nogle gange følt, at jeg stod lidt med det alene, men jeg tror også bare, jeg ved ikke, det er også mig, der har været her længst af os, så måske er det derfor"* (Laura, bilag 4, s. 11, l. 21-24).

Hun angiver hendes flerårige erfaring som instruktør i foreningen som årsag til, at hun indtræder i en ny rolle. Andre årsager kunne være antallet af kurser eller hendes personlige kompetencer.

Selvom Marie ikke har den store erfaring med at arbejde sammen med hjælpeinstruktører, da hun ofte varetager sine hold alene, har hun dog erfaring med at skulle hjælpe en anden instruktør i gang ved hjælp af egen erfaring og ekspertise. *"... i starten bestemte jeg nok mest, fordi jeg havde haft holdet før, og hun var sådan helt ny instruktør, så der var det mere sådan at hjælpe hende [...] men sådan her senere på sæsonen, der har vi bestemt lige meget"* (Marie, bilag 4, s. 11, l. 10-13).

Hun registrerer, at hendes medinstruktør starter et andet sted end hende selv, og at denne dermed bevæger sig fra at være legitim perifer deltager ved sæsonens start til at være instruktør på lige fod med Marie selv til slut på grund af læringen i fællesskabet.

For Sune er praksisfællesskabet afgørende for, at han engagerer sig og fastholdes i foreningen. *"Jeg tror også, at hvis man er ny instruktør, at man så har haft en god oplevelse med at have holdet, derfor er det godt at være sammen med – altså at man har været sammen med én, som har godt styr på det, så man måske kan få holdet til at køre godt rundt. Fordi hvis nu det har været meget udfordrende, så er det ikke sikkert, at man er så meget for at starte igen næste år, hvis det har været lidt svært"*

(Sune, bilag 4, s. 6, l. 26-30).

Han angiver dermed, at sammensætningen af holdets instruktører som en blanding af nye og mere erfarne er afgørende for, at unge fastholdes i det frivillige arbejde. Den erfarne bliver garant for, at det bliver en god oplevelse for den nye instruktør, og denne er derfor central for, at der sker en bevægelse mod fuldgældigt medlem for den unge. Sune uddyber: *"... altså vi havde*

Christian, som jo var den rutinerede, og så år efter år har vi så stille og roligt fået mere ansvar [...] og så nu er der ikke nogen, der er mere overtræner end nogle andre. Men vi er sådan blevet langsomt blevet bragt mere på banen, så det har været godt” (Sune, bilag 4, s. 6, l. 30-34).

Gennem de tre år, hvor Sune har været en del af samme instruktørteam, har han altså bevæget sig fra at være legitim perifer deltager mod at blive veteran. Der kan dog stilles spørgsmålstejn ved, om Sune vil indtage positionen som veteran, så længe han er en del af samme praksisfællesskab som Christian.

Foreningen er selv opmærksom på, at der skal ske læring i fællesskaberne på holdene. Anne går meget op i, at de nyankommne møder passende udfordringer, og at de gradvist får mere ansvar. *”Ja, at de får nogle forskellige opgaver, og at de ikke bare bliver sat til at pudse næse og trøste og slæbe redskaber ind og ud. Men også at de får et ansvar. Altså det synes jeg, at jeg gør meget ud af at forklare instruktørerne, at de skal sørge for at få hjælpeinstruktørerne med...” (Anna, bilag 5, s. 5, l. 31-33).* Hun stiller således krav til de erfarne i foreningen, så de husker at varetage deres opgave, og dermed hjælper hjælpeinstruktørerne til at finde deres egne ben som instruktører. Hun er desuden meget tydelig omkring, hvilke opgaver de nyankommne skal introduceres til, og at det ikke er hjælpeinstruktørernes opgave udelukkende at skulle varetage praktiske gøremål.

Gymnastikforeningens praksisfællesskaber

Som nævnt kan der argumenteres for, at de unge frivillige er deltagere i flere praksisfællesskaber på samme tid, eksempelvis foreningen som helhed som ét og instruktørteamet som et andet. Ifølge Wenger konstitueres et praksisfællesskab af tre dimensioner, og disse tre danner strukturen for den følgende analyse. I det følgende fokuseres ikke på ét praksisfællesskab, eksempelvis instruktørteamet på det enkelte hold, men de tre dimensioner sættes i forhold til de fællesskaber, som kommer til syne foreningen gennem det analytiske arbejde.

Gensidigt engagement

Den første dimension, der tages fat på, er gensidigt engagement. Denne skaber den knude af interpersonelle relationer, som et praksisfællesskab ifølge Wenger består af (Wenger, 2004, s. 94). I det følgende undersøges desuden, hvilke spændinger og konflikter praksisfællesskabet i

foreningen indeholder, da disse sagtens kan være tilstede samtidig med, at der gensidigt engagement mellem deltagerne i fællesskabet. Det gensidige engagement opstår gennem løbende meningsforhandling mellem fællesskabets medlemmer.

I foreningen kommer det gensidige engagement til udtryk på flere måder. Anna praktiserer at besøge de hold, hun er tilknyttet som kontaktperson løbende gennem sæsonen. På denne måde viser Anna sit engagement i foreningen, og det bliver bemærket af de unge instruktører. *"Jeg har snakket meget med hende, men jeg ved ikke lige, hvad rolle hun har, men jeg synes, at hun er god til sådan ... at blande sig på den gode måde"* (Marie, bilag 4, s. 10, l. 9-10).

Anna fortæller dog også selv, at hun nogle gange sørger for at være tilstede i klublokalet, når nogle instruktørgrupper har interne møder. Dette fremmøde kan vise hendes engagement over de unge instruktører, men hendes tilstedeværelse kan dog også potentielt opfattes til at have en mere overvågende karakter. Såvel de unge som Anna selv udtaler da også, at instruktørerne nogle gange spørger, hvorfor hun kommer.

At Anna viser sit engagement i praksisfællesskaberne i foreningen er én ting, men hvordan viser de unge instruktører engagement ifølge hende? *"At de vil det her. At de ikke bare ser det som ... 'nu kan jeg lige tjene en lille bitte smule penge på det her, og så kan hoppe rundt i trampolinerne, som det passer mig' ... Men at de vil det, og at de vil især børnene, at de gerne vil lære dem noget. At de har et formål med at være der"* (Anna, bilag 5, s. 1, l. 33-35). For hende oplever hun gensidigt engagement, når de unge lever op til deres ansvar som instruktører. Ikke kun ved at være fysisk tilstede, men ved at de går aktivt ind i arbejdet med børnene og viser sig som gode rollemodeller for dem. Hun uddyber desuden, at tillid har en bærende rolle for det gensidige engagement mellem praksisfællesskabets medlemmer, da foreningen eksempelvis ikke arbejder med kontrakter mellem forening og instruktør. Hun nævner desuden, at hendes erfaring er, at det er nemmere at få unge mennesker til at forpligte sig for kortere perioder end den sæson, som man normalt engagerer sig i. For at trække en tråd tilbage til de to foregående kapitler, kan der her på den ene side være tegn på, at der netop er tendenser fra den senmoderne frivillige blandt nogle af de unge i foreningen, som ikke deltager i denne undersøgelse, men på den anden side er der måske blot tale om unge mennesker, der vælger fællesskaber til eller fra alt efter, hvordan de passer ind i deres selvverden.

Til slut i interviewet kommer Anna ind på et område, som efter hendes mening er helt centralt i arbejdet med engagere og fastholde de unge i foreningen:

"... men det jeg oplever er, [...] at hvis jeg skal fastholde dem, så skal jeg også servicere dem. Altså har de brug for noget. Spørger de om noget på sms eller mail, så skal jeg være rimelig hurtig til at få svaret dem. Jeg skal altså ikke vente for længe. Og hvis de spørger om hjælp, så skal jeg være rimelig hurtig til at få fundet ud af det her, for ellers så mister jeg dem simpelthen til næste år. Det er det, jeg sådan kan høre..."

(Anna, bilag 5, s. 3, l. 37-41).

Der stilles dermed store krav til Annas engagement i de unges verden, hvor hun må opretholde et væsentligt serviceniveau for at sikre de unges engagement og fastholdelse i foreningen.

Selvom ordet fællesskab ofte vækker nogle positive følelser, så skal praksisfællesskabet ifølge Wenger ikke opfattes som værende fri for konflikter. I gymnastikforeningen er der da også tegn på, at der opstår konflikter og frustrationer trods deltagernes gensidige engagement.

I gruppen af de syv unge frivillige er det primært Laura, der bringer dette på bane, hvilket kan skyldes, at hun er dén af de fire ældste, som har været mest udfordret det seneste år i forhold til det instruktørteam, hun har været en del af. *"Der har været nogen, der har været mindre gode til at tage initiativer ..."* (Laura, bilag 4, s. 6, l. 4). Det altså en kilde til irritation for Laura, at de hjælpeinstruktører, hun er i praksisfællesskab ikke engagerer sig på den måde, som hun finder passende. Hun er som tidligere nævnt bevidst om, at hun bærer en vigtig opgave i forhold til de unge hjælpeinstruktører. *"Det er at få hjulpet dem til at tage noget ansvar, at få dem til at gøre noget"* (Laura, bilag 4, s. 11, l. 29). Ved at Laura hjælper de nyankommne i gang, viser hun et engagement over for dem og foreningen, men hvis de unge ikke engagerer sig i deres instruktøropgave, så kan der stilles spørgsmålstegn ved, om der er tale om gensidigt engagement. Dog er dette Lauras synspunkt, det kan meget vel være, at hjælpeinstruktørerne er af den opfattelse, at de engagerer sig i det frivillige arbejde på et passende niveau.

Fælles virksomhed

Den anden dimension, der skal være tilstede for, at der kan tales om et praksisfællesskab, er fælles virksomhed. Denne dimension er også en kilde til at skabe sammenhæng i fællesskabet, og den indbefatter, at medlemmerne foretager sig noget sammen.

I foreningen kommer denne dimension til udtryk på flere måder. Selv sagt ved de ugentlige træninger hvor instruktørerne har til opgave at træne nogle børn og unge i gymnastik. Foreningen forsøger dog også at skabe rammer for, at de unge instruktører kommer hinanden ved i andre arenaer end i gymnastiksalen. For eksempel arrangeres der fællesspisning for at takke de unge, som har givet en ekstra hånd i forbindelse med arrangementer i foreningen. Disse fælles oplevelser eller virksomheder nævner såvel Camilla som Morten som årsagen til, at de bliver fastholdt som instruktører, og Anna udtaler, at foreningen godt kan blive endnu bedre til dette, da det er hendes erfaring, at det er afgørende for at fastholde de unge i foreningen.

Som ved de andre dimensioner er det ingen selvfølge, at forhandlingen foregår uden konflikter i praksisfællesskabet.

"Altså ja, jeg træner jo et pigehold sammen med Mette og Bo, og der vil jeg nok sige, at det har været mig og Mette, der har haft ansvaret. Det synes vi nok i hvert fald selv, for vi synes ikke, at Bo har ikke været god til at fortælle os, hvis han har lavet en serie eller et eller andet. Og så har vi også sørget for dragter og få dem delt ud og sådan noget"

(Camilla, bilag 4, s. 11-12, l. 43-2).

Camilla oplever således problemer i at forhandle den fælles virksomhed i det pågældende praksisfællesskab, da kommunikationen ikke er åben og tydeligt, hvorfor den fælles virksomhed bliver utydelig. At instruktørgruppen på det pågældende hold er udfordret på den fælles virksomhed, kommer også til udtryk i forhold til hjælpeinstruktørerne.

"Ja, der har vi Sara og Maj, men jeg synes, de har været lidt svære at have, for de har ikke sådan snakket med os og spurgt ind til, om de kunne hjælpe med noget, eller... Så der har vi nok været lidt irriterede, fordi de først er kommet sådan lige på slaget, når vi starter træningen. At de ikke lige kommer 10 minutter før, så vi lige kan snakke igennem, hvad vi skal lave i dag"

(Camilla, bilag 4, s. 12, l. 6-9).

Det tyder derfor på, at det pågældende praksisfællesskab med fordel kunne skærpe kommunikationen og forventningsafstemme for i sidste ende at styrke deres fælles virksomhed i deres praksisfællesskab.

Fælles repertoire

Den sidste og tredje dimension, der i samarbejde med de to foregående skal være tilstede, for at der er tale om et praksisfællesskab, er fælles repertoire. Denne dimension vedrører fællesskabets ressourcer, eksempelvis kutymer og rutiner.

En væsentlig del af foreningens fælles repertoire er, at instruktører skal deltage i kurser. Anna fremhæver dette gentagne gange, da kursusdeltagelse ifølge hende er en sikkerhed for, at foreningens instruktører er dygtige og opdaterede. Emnet berører Sune i flere omgange i interviewet.

"... ja, jeg har også været på sådan et instruktørkursus, det er også fint nok, der er mange ting, man lærer, men jeg synes alligevel det vigtigste, det er det der med at komme ud og selv prøve det i praksis og så selv være træner. Det synes jeg er dét, der giver mest ... selvom det også er godt med kurser" (Sune, bilag 4, s. 13, l. 9-12).

Sune accepterer altså at deltage i de kurser, som foreningen forventer af ham, men han er ikke i tvivl om, at det sted, hvor han rigtig lærer noget og udvikler sig, er i praksisfællesskabet i foreningen. Han uddyber: *"... det vigtigste er klart det med erfaringen, det med at være åben og måske det med at lære af andre instruktører, fordi kursus er alligevel kun i en uge, mens det andet foregår over et helt år, næsten et halvt år i hvert fald"* (Sune, bilag 4, s. 13, l. 35-38). Sune finder det problematisk, at kurser er begrænset tidsmæssigt i forhold til engagementet, der lægges i det hold, man træner. Han nævner igen den sociale faktor i forhold til at lære af hinanden, og dermed bevæge sig mod at blive fuldgældigt medlem af praksisfællesskabet. Dette sker ikke gennem kursusdeltagelse ifølge ham. Den største læring finder sted i praksisfællesskabets gennem deltagelse i rutiner og gennem forhandling af praksis med de andre medlemmer af praksisfællesskabet.

Delkonklusion

Hermed følger en opsamling på pointer fra såvel det empiriske stratum som det valgte teoretiske bidrag. Dette gøres for at kunne besvare det tredje og sidste undersøgelsesspørgsmål og dermed nå sidste trin inden afrundingen på undersøgelsen i det afsluttende kapitel. Undersøgelsesspørgsmålet retter sig mod, hvordan foreningen kan ses som et praksisfællesskab, og hvad dette betyder for de unges engagement og fastholdelse.

Kapitel 3 havde undersøgelsens aktører som en samlet gruppe i fokus, og det blev konkluderet, at gymnastikforeningen udgør et identitetsskabende fællesskab for de unge. I kapitel 4 var fokus rettet mod den særlige forbindelse, som frivillighed sætter mellem fællesskabet og de unge, og det blev konkluderet, at gruppen af unge instruktører trods umiddelbar jævnbyrdighed i alder og erfaring indeholdt forskellige typer af frivillige, selvom de er en del af samme fællesskab, foreningen.

I dette kapitel var hensigten at undersøge, hvad dette særlige praksisfællesskab betyder for de unges engagement og fastholdelse. Det kan konkluderes, at de unge instruktører bevæger sig fra at være legitime perifere deltagere mod at blive fuldgældige medlemmer i foreningen. De syv unge i undersøgelsen er dog placeret forskellige steder i denne proces. De ældste nærmer sig status af at være veteran i fællesskabet, hvilket stiller nye krav til dem.

Det kan ligeledes konkluderes, at der er et sammenvævet net af praksisfællesskaber tilstede i foreningen, hvor de tre dimensioner, der konstituerer et praksisfællesskab, kan identificeres, eksempelvis er kursusdeltagelse en del af praksisfællesskabets fælles repertoire.

Endelig viser analysen tegn på, at praksisfællesskabet har betydning for de unges engagement og fastholdelse, da eksempelvis den fælles virksomhed gennem sociale arrangementer for instruktørerne har betydning for, at de bliver ved i foreningen. Desuden fremhæves det, at sparringen med ældre og mere erfarne instruktører er afgørende for, at man som ung instruktør motiveres til at engagere sig, og at denne erfaring skaber en tryghed, som kan virke fastholdende for den unge instruktør.

Hermed afsluttes den del af specialet, som vedrører besvarelsen af de tre undersøgelsesspørgsmål. Det følgende kapitel vil fungere som specialets afslutning, hvilken indledes med en diskussion af problemstillinger, som er dukket op undervejs i undersøgelsen. Derefter besvares problemformuleringen i konklusionen, hvor der samles op på den opnåede viden om det dybe stratum.

KAPITEL 6: AFRUNDING

Dette sidste kapitel i specialet har til formål at samle alle trådene op fra undersøgelsen. Kapitlet indledes med en diskussion af nogle problemstillinger, som er kommet til syne gennem det analytiske arbejde. Derefter besvares problemformuleringen i konklusionen med udgangspunkt i de tre undersøgelsesspørgsmål, som har givet dette speciale sin form.

Diskussion

I det følgende afsnit diskuteres nogle af de problematikker, som er opstået gennem den foregående analyse af viden fra det empiriske stratum sammenholdt med de valgte teoretiske bidrag. Med specialets problemformulering i baghovedet vil det følgende indeholde en diskussion af emner, som relaterer sig til de unges frivillige engagement og fastholdelsen af de unge i foreningen. Jf. den kritiske realisme er virkeligheden kontekstuel, og i dette afsnit diskuteres nogle emner, som relaterer sig til netop konteksten for de unge. Der tages fat i såvel den nære kontekst i form af foreningen som den samfundsmæssige kontekst, der omkranser foreningens og de unges liv.

Handler frivillighed om at betale noget tilbage?

Som analysen i kapitel 3 indikerede, er der nogle fællestræk for de unge instruktører, når det kommer til årsager til frivillighed, for eksempel muligheden for at gøre noget for andre, som begge grupper placerede som den vigtigste årsag til frivillighed af de otte mulige. Set ud fra den definitionen på frivilligt arbejde (jf. kapitel 4), stemmer de unges motivation altså overens med den præmis, at det frivillige arbejde generelt set skal komme andre end én selv og den nærmeste familie til gode. Men set fra Aarups perspektiv kan man stille spørgsmålstejn ved, om frivillige inden for idrætsområdet overhovedet lever op til dette, da han er af den opfattelse, at denne type frivillighed kun kommer folk inden for egen sfære til gode. Dette vil jeg dog forholde mig kritisk til, da jeg er af den opfattelse, at undersøgelsen netop viser, at de unge frivillige i gymnastikforeningen har fokus på, at deres indsats kommer andre til gavn – også dem der ligger uden for deres egen sfære.

Så selvom idrætsområdet ikke bidrager til velfærdssamfundet ifølge Aarup, vil jeg dog argumentere for, at det gør det i form af, at de frivillige unges engagement gør det muligt for andre børn og unge at få et aktivt fritidsliv og få gavn af de sundhedsmæssige goder, der er knyttet til

et sådan, i form af såvel helbredsmæssig sundhed som den sociale sundhed i at tilhøre og være en del af et fællesskab.

At lysten til at gøre noget for andre, er et kerneargument for de unges engagement, kan desuden kobles til det faktum, at alle syv unge i undersøgelsen har træk af den jordbundne type, som er kendetegnet ved netop dette. Der kan argumenteres for, at selvom man kunne have en formodning om, at unge generelt set er præget af øget individualisering, og at de dermed kun engagerer sig i ting, som er nært knyttet til deres selvverden, så giver foreningen netop de unge muligheden for at bryde med det tredje identitetsmønster skabt af det senmoderne samfund. De får altså muligheden for at distancere sig fra sig selv og udvide deres horisonter, og det viser sig, at det er en væsentlig årsag til de unges frivillige engagement.

Muligheden for at give noget tilbage til foreningen og muligheden for gøre noget for andre – er det to sider af samme sag? Eller rettere, er det to forskellige måder at formulere det samme på? At man ved at gøre noget for andre giver noget tilbage til foreningen? Viden fra det empiriske stratum viser, at de to fokusgrupper er uenige om vigtigheden af det udsagn, som relaterer til, at det frivillige engagement er motiveret af muligheden for at give noget tilbage til foreningen. Dette kan tyde på, at de to grupper tolker udsagnet forskelligt.

Den yngste gruppe placerer dette udsagn som nummer to ud af otte, hvorimod den ældste gruppe placerer det sidst, men hvad skyldes denne forskel? På den ene side kan denne afvigelse være et resultat af forskellen på informanternes erfaring, men på den anden side har seks af de syv unge næsten det samme antal års erfaring som instruktør i rygsækken. Det kan pege på, at forskellen ligger i, hvilken identitet de unge har i det identitetsskabende fællesskab, som foreningen udgør. Den yngste gruppe har titel af at være hjælpeinstruktører, som tydeligt indikerer deres identitet i foreningen, og at de fungerer som hjælpere på holdene og dermed ikke den ansvarlige. Dette kommer særligt tydeligt til udtryk i Mortens udtalelser i interviewet. Med en identitet som hjælpeinstruktør placeres man altså automatisk et sted i fællesskabet, hvor der er en vis form for indordning efter fællesskabets præmisser, hvilke man styrer efter. Disse unge (hjelpe)instruktører er desuden selv aktive på nogle af foreningens hold, hvormed de selv modtager undervisning, som andre frivillige er ansvarlige for. Dette kan være årsagen til, at de vurderer, at det har stor betydning for deres frivillige engagement, at de med tjansen som hjælpeinstruktør får muligheden for at give noget tilbage til foreningen i lighed med det, de stadig selv modtager på nuværende tidspunkt, og ved dette får de muligheden for at gøre noget for andre.

Modsat kan der argumenteres for, at den ældste gruppe er i en alder, hvor de i høj grad lever et selvstændigt liv i og omkring ungdomsuddannelser uden en lige så høj grad af indordning under fællesskabers rammer. De bærer alle titlen som instruktør på trods af, at de ikke nødvendigvis har flere års erfaring end hjælpeinstruktørerne. Den ældste gruppes placering af udsagnet sidst er i høj grad styret af Sunes udtalelse om, at dette udsagn giver en klang af, at man skal betale noget til foreningen. Han fortolker dermed ordet 'give' som synonym med 'betale', og for ham giver det en negativ klang, hvor det lyder som om, at man skylder noget, hvilket i hans optik er forkert forståelse af engagement i frivilligt arbejde.

Praksisfællesskabets skyggesider

Som nævnt i afslutningen på den teoretiske redegørelse i kapitel 5 kan Lave og Wengers teori kritiseres for flere forhold. Den ikke forholder sig eksempelvis ikke til, hvad praksisfællesskabets deltagere er, når de hverken er legitime perifere deltagere eller veteraner. Endvidere kan det diskuteres, hvem der afgør, hvad en deltager i fællesskabet skal besidde for netop at opnå status som veteran. I denne undersøgelse bliver disse kritikpunkter aktuelle, idet der i det analytiske arbejde afsløres denne mangel på et begreb for instruktørernes deltagelse i praksisfællesskabet, når de på den ene side ikke længere er nybegyndere, men de på den anden side heller ikke er veteraner – i hvert fald ikke ud fra deres egen optik.

Det tyder på, at de unge har en fornemmelse af, hvad der skal til for at være veteran i fællesskabet, men at de på nuværende tidspunkt ikke føler sig som en sådan. Fra foreningens side kan der argumenteres for, at instruktørerne kan kaldes veteraner, så snart de har deltaget i et vist antal kurser og dermed har en vis alder, idet de unge frivillige som nævnt i kapitel 1¹³ skal være 16 år for at komme på grunduddannelsen for instruktører. Hvorvidt de unge frivillige deler denne definition af, det kan diskuteres, for hvornår er man blevet en veteran i gymnastikforeningen? Der er tegn på, at de unge instruktører trods alder og kursuserfaring stadig ikke hverken føler eller omtaler sig som én af de erfarne blandt foreningens instruktører.

Desuden viser empirien tegn på, at der i et praksisfællesskab omkring et specifikt hold er konflikter omkring den fælles virksomhed. Camilla oplever, at praksisfællesskabets medlemmer ikke deltager i den forhandling, der er nødvendig for, at den fælles virksomhed bliver en realitet. På den ene side kan der argumenteres for, at praksisfællesskabet har en fælles virksomhed

¹³ jf. afsnittet 'Beskrivelse af organisationen'.

i kraft af, at de har et hold sammen, og at de dermed gør noget sammen, hvormed den ene dimension er opfyldt. På den anden side tyder det på, at Camilla ikke føler, at den fælles virksomhed er tilstrækkelig, idet hun ytrer, at den mest erfarne instruktør i hendes øjne, veteranen, i fællesskabet ikke lever op til hendes forventninger til en sådan. Dette indikerer, at selvom Wenger beskriver, hvad de enkelte dimensioner handler om, er der stadig plads til fortolkning i forhold til, hvordan dette konkret kommer til udtryk i praksisfællesskabet.

Endelig kan teorien kritiseres for, at den situerede læring resulterer i, at praksisfællesskabet blot reproducerer vaner og rutiner, og at den nyankommne dermed ikke lærer tilstrækkeligt. Hvis praksisfællesskabet blot bliver en reproduktion af vaner og rutiner, og dermed ikke tager hensyn til ændringer i samfundet, kan det diskuteres, om den situerede læring og dermed foreningen kan imødekomme denne udfordring. Af empirien afsløres det, at en instruktør oplever, at vedkommende ikke bliver klædt godt nok på til at kunne varetage undervisning af børn, som har diagnoser af forskellige slags. Der kan derfor argumenteres for, at praksisfællesskabet netop må forhandle nye måder at handle på i takt med udviklingen af et samfund, hvor flere får diagnoser, som omverdenen skal kunne håndtere. Hvis praksisfællesskabet ikke formår at udføre denne justering, så kan det resultere i, at læreprocessen bliver for udfordrende, og at den unge instruktør af den årsag ikke fastholdes i foreningen.

Det er min vurdering, at ovenstående diskussioner blot understreger det faktum, at teorien om praksisfællesskaber skal forstås som et analytisk perspektiv på læring, og at den ikke kan eller skal anvendes som et pædagogisk redskab.

Men hvis man kobler teorien om praksisfællesskab med det teoretiske bidrag om de frivillige typer, hvad kan disse inputs bidrage med i fællesskab? Kan en sådan kobling nuancere praksisfællesskabets begreber, og dermed mindske praksisfællesskabets skyggesider? Er det muligt at klassificere veteranerne som én type og de nyankommne som en anden? Eller giver typerne en mulighed for at beskrive de deltagere af fællesskabet, som befinder sig mellem de to placeringer? Det analytiske arbejde viser, at der ikke kan laves en sådan opdeling. Viden fra det empiriske stratum afslører, at den entreprenante type eksempelvis både findes hos en relativt nyankommet som en veteran. De frivillige typer er således ikke styret af karakteren af deres deltagelse i praksisfællesskabet men rettere af indre motiver. Der kan dog argumenteres for, at udvalgsformanden, som de unge formodentlig anser som veteran i praksisfællesskabet, kan klassificeres som den konventionelle type. Denne type er ofte placeret i bestyrelsesarbejde og

er en guldgrube for foreningen på grund af et højt timeforbrug samt stor stabilitet og loyalitet. Så selvom Holdt og Boll argumenterer for, at de enkelte typer ikke tilhører en bestemt alder, vurderer jeg, at netop denne type som oftest vil være en person af en vis alder og med en vis erfaring inden for fællesskabets rammer. Denne formodning understøttes af de unges fravalg af bestyrelsesarbejde på nuværende tidspunkt, da denne type frivilligt engagement ikke er en del af deres selvverden i deres alder.

Det frivillige engagements rammesætning

Det frivillige arbejde i den involverede forening bliver præget af flere ydre faktorer, som har nogle konsekvenser for de unges engagement og fastholdelse i foreningen. Disse forhold er således både knyttet internt til foreningen, men dertil er der også omstændigheder i konteksten, som sætter en ramme for, i hvor høj grad de unge kan engagere sig i frivilligt arbejde og vedblive med at gøre det.

På det interne niveau bidrager det empiriske stratum med viden om, at tid er en afgørende faktor for, at de unge fastholdes i foreningen. Som det fremgår af kapitel 5 bruger frivillige i gennemsnit 17 timer om måneden på frivilligt arbejde. I interviewet med udvalgsformanden fremgår det, at hun vurderer sit gennemsnitlige tidsforbrug til at være på den gode side af 10 timer om ugen, hvormed hun ligger væsentligt over det gennemsnitlige antal timer.

Det kan diskuteres, om det er realistisk, at en frivillig kan og vil bruge så mange timer på frivilligt arbejde. På den ene side peger empiren på, at hendes store tidsforbrug bemærkes af de unge instruktører, og det gensidige engagement og hendes høje serviceniveau vurderes at have en afgørende effekt for fastholdelsen af de unge. På den anden side kan der argumenteres for, at udvalgsformandens tidsforbrug er urealistisk højt, og at det potentielt kan skabe en forventning hos de unge om, at det er et sådant niveau, man kan forvente af alle de frivillige i den ledende del af foreningen.

Dertil kan der også stilles spørgsmålstejn ved, om de unge overhovedet kan tillade sig at kræve så højt et serviceniveau, for strider det egentlig mod den frivillige tanke? Der kan argumenteres for, at dette behov for at blive serviceret er en konsekvens af det samfund, de unge er omkranset af. Den øgede refleksivitet og individualisering gør, at de kan søge mod de fællesskaber, som nu engang giver mening for dem på det pågældende tidspunkt. Det kan også formodes, at de unge netop navigerer mellem mange forskellige identitetsskabende fællesskaber, hvorfor det er nødvendigt at 'please' dem til en vis grad for at fastholde dem i ét af disse fællesskaber, foreningen. For med Ziehes ord er det blot en konsekvens af det senmoderne samfund, at unge vil være

medlemmer af flere og varierende fællesskaber over tid, og dette bliver dermed en præmis for foreningen, som denne må handle på, hvis den gerne vil engagere og fastholde de unge fremadrettet.

I konteksten bliver tid også en væsentlig del af rammesætningen for, at de unge kan engagere sig i frivilligt arbejde. På den ene side vil de gerne være instruktører, men på den anden side vil nogle af de unge hellere selv være aktive, hvis valget stod mellem egen deltagelse på hold og instruktørgerningen. Laura har selv fravalgt at være aktiv i denne sæson for at få tiden til at være instruktør og dermed bidrage til fællesskabet på denne måde. For Morten er instruktørtjansen modsat fravalgt til næste sæson, da han ikke kan få kabalen mellem skole, hverdagsliv og frivilligt arbejde til at gå op. Dette fravalg sker på trods af, at han udtaler i interviewet, at manglende tid ikke skal være en årsag til manglende fastholdelse. De lange skoledage gør det dog umuligt for ham at nå det hele, og dermed bliver det en faktor fra konteksten, skolereformen, der bliver afgørende for, at én af de unge instruktører ikke bliver fastholdt i foreningen, hvilket efterlader foreningen uden mulighed for at kunne påvirke den unges valg.

Der kan derfor stilles spørgsmålstejn ved, om en begrænsning af de frivilliges tid kan lede til, at færre vil engagere sig i frivilligt arbejde på sigt. På den ene side kan et ekstremt højt tidsforbrug skræmme potentielle frivillige væk, men omvendt er netop den høje grad af tilstedeværelse og nærhed afgørende for de unges engagement og fastholdelse. Man kan således spørge sig selv om, hvorvidt det danske foreningslivs fundament vil smuldre, hvis ikke den kommende generation af frivillige, de unge, har tid og overskud til at engagere sig i frivilligt arbejde og dermed mister muligheden for at blive en del af foreningens særlige fællesskab? Det er således min vurdering, at hvis det danske samfund ønsker at bevare en stærk frivillig sektor, så kræver det, at rammesætningen giver de unge mulighed for at få adgang til foreningslivet, hvori den vigtigste læring opstår, når praksis og fællesskab forenes.

Konklusion

Gennem dette speciale har jeg tilstræbt at besvare min problemformulering: *Hvorfor engagerer unge sig i frivilligt arbejde i en gymnastikforening, og hvordan fastholdes de frivillige unge i foreningen?* For at kunne gøre dette har jeg benyttet mig af tre undersøgelsesspørgsmål, og med udgangspunkt i delkonklusionerne på disse sammenholdt med pointer fra diskussionen vil jeg i det følgende præsentere den samlede konklusion.

Som kritisk realist må jeg dog i konklusionen tage visse forbehold, da man ud fra denne videnskabsteoretiske positionering opererer med en begrænset generaliserbarhed qua det ontologiske udgangspunkt, at virkeligheden er kontekstuel, og derfor afhænger denne af genstandsfeltet og de historiske betingelser knyttet hertil. Desuden vil en konklusion ifølge den kritiske realisme altid være bygget på udvalgte kilder og relativt begrænset viden fra det empiriske stratum, hvorfor den bliver et øjebliksbillede af feltet på denne baggrund. For denne undersøgelse betyder det, at det, jeg *kan* konkludere på, er, hvorfor de involverede unge engagerer sig i den pågældende gymnastikforening på nuværende tidspunkt, og hvordan de fastholdes i samme, men ikke hvorfor unge engagerer sig og fastholdes i frivilligt arbejde generelt set. Med det in mente præsenteres undersøgelsens hovedpointer og dermed den opnåede viden fra det dybe stratum om de underliggende mekanismer for de unges engagement og fastholdelse i gymnastikforeningen.

I indledningen blev der stillet spørgsmålstejn ved, om det danske foreningsliv ville smuldre i en tid, hvor øget centralisering og individualisering præger samfundsbilledet. Det kan konkluderes, at dette ikke er tilfældet for den pågældende forening, men undersøgelsen viser også, at foreningen med fordel kan forholde sig til nogle af de kulturelle ændringer, et senmoderne samfund skaber. Med udgangspunkt i Ziehes tre kulturelle tendenser, afslører analysen, at disse kan identificeres blandt undersøgelsens aktører. I det senmoderne samfund, hvor traditioner og ydre autoriteter har mistet styrken, opfylder andre fællesskaber således behovet for nye rammer for de unges identitetsdannelse. Det kan konkluderes, at et sådan fællesskab er gymnastikforeningen for de unge instruktører. Dertil afhænger de unges engagement i foreningen dog af, om det passer ind i deres selvverden på det givne tidspunkt, hvilket kan forårsage, at det bliver vanskeligere at fastholde dem over tid. Endelig begrundes flere af de unge deres engagement med, at de får muligheden for at distancere sig fra sig selv og udvide deres horisonter ved at andre får gavn af deres indsats.

På trods af nogle fællestræk gældende for gruppen kan det konkluderes, at de unge har forskellige motiver til deres frivillige engagement i foreningen. Med brug af teorien om de forskellige typer i foreningslivet afsløres viden om underliggende strukturer, som er årsagen til, at de unge engagerer sig og fastholdes i foreningen. Generelt har alle syv unge instruktører træk fra den moderne frivillige, og det kan ligeledes konkluderes, at ingen af de unge er af den rene senmoderne slags. Dette betyder, at de unge generelt er lette at fastholde i foreningen, og at de blandt andet engagerer sig for at opnå den nære kontakt til såvel gymnaster som andre instruktører. Dog har nogle af de unge træk af den senmoderne type, idet de viser tegn på at være af såvel den sociale som den entreprenante type, og disse er lidt vanskeligere at fastholde, da denne type er karakteriseret ved mindre loyalitet over for foreningen. Disse engagerer sig i højere grad så længe, det frivillige arbejde opfylder deres behov. Det kan altså konkluderes, at selvom der er tale om en samlet målgruppe, de unge instruktører, kan der identificeres varierende motiver for deres engagement og fastholdelse.

Endelig tegner undersøgelsen et billede af, at gymnastikforeningen ikke blot er et identitetsskabende fællesskab, men at den også er et centralt fællesskab i et socialt læringsperspektiv, som har betydning for de unges engagement og fastholdelse. Foreningen kan betegnes som et praksisfællesskab, da de tre dimensioner, som konstituerer et sådan, er tilstede på flere områder. Dog viser undersøgelsen også, at selvom ordet fællesskab generelt har en positiv klang, så kan der identificeres problemer, som relaterer sig til uklare rollefordelinger og manglende forhandling af fælles virksomhed i praksisfællesskabet. Det kan desuden konkluderes, at de unge instruktører bevæger sig fra at være legitime perifere deltagere mod at blive fuldgældige medlemmer af fællesskabet. I denne proces er de mere erfarne i foreningen en afgørende faktor for, at de unge fastholdes i det frivillige arbejde, idet de langsomt oplæres i praksisfællesskabets vaner og rutiner. Dette giver de unge instruktører en tryghed, og de oplever gensidigt engagement, som gør, at de fastholdes over tid.

Endelig kan det konkluderes, at der er ydre faktorer, som spiller ind på de unges mulighed for overhovedet at bidrage med en frivillig indsats. På den måde medfører eksempelvis skolereformen, at én af de unge ikke fastholdes i foreningen som instruktør, da vedkommende ikke kan få skole, fritidsarbejde og gymnastik til at gå op i en højere enhed. Dermed bliver tidsfaktoren en væsentlig del af rammesætningen om de unges mulighed for engagement i foreningen.

Så selvom man kunne formode, at de unge engagerede sig i det frivillige arbejde i foreningen primært for egen vindings skyld og med ambitioner om personlig læring og selvudfoldelse, så viser undersøgelsen, at det ikke er tilfældet. De unge har individuelle motiver for deres engagement, men en altoverskyggende faktor for dem alle er dog fællesskabet og dermed det sociale element, som foreningen bidrager med i høj grad. Fællesskabet og det gensidige engagement bliver limen mellem den unge instruktør og foreningen på flere måder; internt blandt instruktørerne, mellem gymnaster og instruktører på holdene og endelig som et kerneargumentet for overhovedet at bruge sin sparsomme tid på frivilligt arbejde set fra de unges perspektiv.

LITTERATURLISTE

- Aarup, K. (2010). *Frivillighedens velfærdssamfund*. Frydenlund.
- Andersen, S. A. (2007). *Kritisk realisme som perspektiv i socialt arbejde – en introduktion og forskningsoversigt*. Den Sociale Højskole i Aarhus.
- Boje, T.P. & Ibsen, B. (2006). *Frivillighed og nonprofit i Danmark – omfang, organisation, økonomi og beskæftigelse*. Socialforskningsinstituttet.
- Boll, F. C. (2013). *Stop myterne! Den moderne og senmoderne frivillige*. Lokaliseret d. 31. marts 2016 på: <http://www.ingerfair.dk/stop-myterne-den-moderne-og-senmoderne-frivillige/>
- Böss, M. (2014). Indledning. Folkestyrets rugekasser og samfundets lim. I: Böss, M. (red.). *Folkestyrets rugekasser – Frivillige foreninger og folkestyre*. Aarhus Universitetsforlag.
- Buch-Hansen, H. & Nielsen, P. (2005). *Kritisk realisme*. Roskilde Universitetsforlag.
- Buch-Hansen, H. & Nielsen, P. (2012). *Kritisk realisme*. I: Juul, S. & Pedersen, K.B. (red.). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*. Hans Reitzels Forlag.
- Fridberg, T. & Henriksen, L. S. (red.). (2014). *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Fridberg, T., Henriksen, L. S., Boje, T. P. (2014). Tendenser og perspektiver i det frivillige arbejde 2004-2012. I: *Folkestyrets rugekasser – Frivillige foreninger og folkestyre*. Aarhus Universitetsforlag.
- Fridberg, T., Koch-Nielsen, I. & Henriksen, L. S. (2006). *Frivilligt arbejde*. I: Boje, T.P., Fridberg, T. & Ibsen, B. *Den frivillige sektor i Danmark – omfang og betydning*. Socialforskningsinstituttet.
- Frostholt, H. (2005). Berørthed som drivkraft i frivilligt socialt arbejde – erfaringens mus som pædagogisk udfordring. I: Frostholt, H. (red.). *De kompetente frivillige – en antologi om dannelse og kompetenceudvikling i det frivillige sociale arbejde*. Center for frivilligt socialt arbejde.
- Halkier, B. (2002). *Fokusgrupper*. Samfundslitteratur og Roskilde Universitetsforlag.
- Halkier, B. (2015). *Fokusgrupper*. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.). *Kvalitative metoder – en grundbog*. 2. udg. Hans Reitzels Forlag

- Holdt, M. B. & Boll, F. C. (2016). *Samfundets udvikling og de seks typer frivillige*. Lokaliseret d. 31. marts 2016 på: <http://www.ingerfair.dk/artikler-om-rekruttering-af-frivillige/samfundets-udvikling-og-de-seks-typer-frivillige/>
- Ibsen, B. (2006). *Foreningslivet i Danmark*. I: Boje, T.P. & Ibsen, B. *Frivillighed og non-profit i Danmark – omfang, organisation, økonomi og beskæftigelse*. Socialforskningsinstituttet.
- Ibsen, B. & Habermann, U. (2006). Definition af den frivillige sektor i Danmark. I: Boje, T.P., Fridberg, T. & Ibsen, B. *Den frivillige sektor i Danmark – omfang og betydning*. Socialforskningsinstituttet.
- Idrættens Analyseinstitut (2016). *Danskernes idrætsdeltagelse har toppet*. Lokaliseret d. 27. maj 2016 på: http://www.idan.dk/nyhedsoversigt/nyheder/2016/a827_danskernes-idraetsdeltagelse-har-toppet/
- Ingemann, J.H. (2013). *Videnskabsteori for økonomi, politik og forvaltning*. (s. 88-100). Samfundslitteratur.
- Kofod, A. & Nielsen, J.C. (2006). *Unge, kompetenceudvikling og foreningsliv*. Center for Ungdomsforskning.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2008). *Interview – introduktion til et håndværk* (2. udgave). Hans Reitzels Forlag, København.
- Laub, T. B. (2012). *Fremtidens frivillige foreningsliv i idrætten*. Idrættens Analyseinstitut.
- Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated Learning – Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge University Press.
- Lave, J. & Wenger, E. (2003). *Situeret læring – og andre tekster*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Munksgaard, A. R. (2014). *Efter skolereformen: Der er stadig tid til sport efter skole*. Lokaliseret d. 22. februar 2016 på: <http://www.dr.dk/nyheder/regionale/syd/efter-skolereformen-der-er-stadig-tid-til-sport-efter-skole>
- Nielsen, J.C. (2005). Unge frivillige – vil begejstres og udvikles, ikke bindes. I: Frostholm, H. (red.). *De kompetente frivillige – en antologi om dannelse og kompetenceudvikling i det frivillige sociale arbejde*. Center for frivilligt socialt arbejde.
- Nielsen, J.C., Højholdt, A. & Simonsen, B. (2004). *Ungdom og foreningsliv. Demokrati – fællesskab – læreprocesser*. Roskilde Universitetsforlag.

- Nielsen, K. (2013). Læring i et situeret perspektiv. I: Qvortrup, A. & Wiberg, M. (red.) *Læringsteori og didaktik*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Nielsen, K. & Kvale, S. (red.) (1999). *Mesterlære – Læring som social praksis*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Projekt Frivillig (u.å.). *Om Projekt Frivillig*. Lokaliseret d. 22. februar 2016 på: <http://projektfrivillig.dk/Webnodes/da/Web/PF/Om%2BPf>
- Qvist, H.P. (2015). *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012 – kort fortalt*. Netværk for forskning i civilsamfund og frivillighed.
- Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2015). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L (red.). *Kvalitative metoder – en grundbog*. 2. udg. Hans Reitzels Forlag, København.
- Wenger, E. (2004). *Praksisfællesskaber. Læring, mening og identitet*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Wulff, M. (2013). *Den nødvendige frivillighed – frivilligt arbejde og frivillige sociale organisationer i det 21. århundrede*. Frydenlund.
- Ziehe, T. (2004). *Øer af intensitet i et hav af rutine – Nye tekster om ungdom, skole og kultur*. (s. 127-226). politisk revy.
- Ziehe, T. (2014). Betydningen af orienteringen mod selv-verdenen – aktuelle træk i de unges identitetsudvikling. I: Illeris, K. (red.). *Læring i konkurrencestaten – Kapløb eller bæredygtighed*. Samfundslitteratur.
- Ziehe, T. (u.å.). *Contemporary Crises of Meaning and Action in Youth*. Lokaliseret d. 11. maj 2016 på: <http://www.liu.se/uv/lararrummet/venue/tidstypiska-menings-och-handlingskriser-hos-ungdomar?l=en>

ARTIKEL

"Jeg er frivillig, fordi..."

- gymnastikforeningens unge stemmer

Af: Nanna Lundsby Hald, Stud.mag. i Læring og Forandringsprocesser, AAU,
nhald14@student.aau.dk

Formålet med nærværende artikel er at give viden om og indsigt i, hvorfor unge engagerer sig i frivilligt arbejde, og hvordan de fastholdes i en gymnastikforening. Med andre ord – hvordan får vi de unge til at engagere sig som instruktører og ikke mindst, hvordan får vi dem til at blive endnu en sæson?

En undersøgelse, jeg netop har udført som specialestuderende ved Aalborg Universitet, beskæftiger sig med dette emne vedrørende unge og deres engagement i frivilligt arbejde med udgangspunkt i en konkret gymnastikforening. Jeg kan afsløre med det samme, at foreningen i høj grad skal arbejde med den sociale dimension for at lykkes med ovenstående.

Kender du det?

Så er vi her igen, sæsonen er netop afsluttet, og planlægningen af den kommende sæson er allerede på tegnebrættet. Vi skal endnu en gang have kabalen til at gå op – haltider, holdtilbud og ikke mindst instruktører til at undervise gymnasterne er alle centrale elementer i sæsonplanlægningen. Hvem er med, hvem er ude, og hvem og hvor mange skal vi have fat i? Hvis du engagerer dig i frivilligt arbejde på et organisatorisk plan, så kender du nok til ovenstående udfordring.

De unge – hvem er de?

Som nævnt fokuserer denne artikel på de unge frivillige i en forening, men hvem er de som gruppe? Disse unge er rundet af det samfund, som vi er omkranset af i dag, og med den tyske professor i pædagogik Thomas Ziehes ord er der tale om det senmoderne samfund. Tidligere rammesatte traditioner og ydre faktorer de unges muligheder i verden, men disse eksisterer ikke i det senmoderne samfund. Denne præmis fører til en øget refleksivitet og individualisering, og det får nogle konsekvenser for de unge, som vokser op i det senmoderne samfund.

Ifølge Ziehe medfører helt konkret tre identitetsmønstre, som karakteriserer de unges identitetsdannelse: fokus på selvverden, behovet for nye rammer og lejlighedsvis selvobservation (Ziehe, 2014, s. 105). Det skal ikke forstås sådan, at de unge er blevet en flok navlepillende individualister, men rettere at verden er åben og fuld af valg, så konsekvensen bliver, at de er nødt til at tage udgangspunkt i sig selv og deres selvverden gennem alle hverdagens valg, for ydre rammer og autoriteter bidrager som nævnt ikke længere med støtte hertil (Ziehe, 2014, s. 106). Dette har affødt et behov for, at nye fællesskaber overtager denne rolle, så de unge har noget at spejle sig i og se sig selv som en del af. Derfor spiller identitetsskabende fællesskaber en stor rolle for de unge i dag – og det er her, I som forening træder ind på banen. For foreningen som fællesskab har afgørende betydning for, at de unge engagerer sig – og ikke mindst at de bliver! Som én af de unges svar på spørgsmålet om, hvorfor hun er frivillig, antyder: *"... det er fordi, jeg synes, at jeg bliver en del af noget større (...), og fordi jeg rigtig godt kan lide at være en del af det store fællesskab"*

Foreningen både kan og skal fungere som en ny ramme, hvori de unge udvikler sig som mennesker. En ramme præget af stabilitet, og et fællesskab, som de unge kan deltage i, når det giver mening for dem, og det passer ind i deres selvverden. Det er et vilkår, som den enkelte forening må leve med og handle ud fra.

De frivillige unge – hvad kendetegner dem?

Måske kender du myten om, at unge mennesker er ikke til at regne med, men de ældre derimod de leverer en stabil indsats! For ja, det er en myte! I hvert fald ifølge Frederik C. Boll, som argumenterer for, at man i stedet skal skelne mellem to slags frivillige – den moderne og den senmoderne (Boll, 2013). Den moderne frivillige er eksempelvis kendetegnet ved stabilitet og loyalitet over for jeres forening. Den senmoderne type vil have tendens til at skifte mellem opgaver og foreninger, alt efter hvornår det giver mening for den type frivillige.

Disse to overordnede slags frivillige kan desuden inddeles i seks typer, og I kan med sikkerhed finde dem i jeres egen forening.

	Moderne frivillige: Svære at rekruttere, nemmere at fastholde	Moderne/ Senmoderne	Senmoderne frivillige: Nemmere at rekruttere, svære at fastholde
Behov for ledelse	Den jordbundne Hands on Tidsmæssigt begrænset involvering	Den sociale Ambassadør integrator	Den spontane Friheden til at vælge til/fra Tidsafgrænset involvering
Behov for ejerskab	Den konventionelle Procedure og punktlighed Højt timeforbrug	Den entreprenante Sag- og resultat- orienteret Skaber opbakning	Den kreative Ikke hands on Bruger kreativitet til at udtrykke sig

(Holdt og Boll, 2016).

Det væsentlige er her, at såvel unge som ældre kan være repræsenteret i de seks typer, og at den frivillige kan endda være en kombination af flere typer samtidig. Nu kan det være, at I spørger jer selv om, hvorfor I skal putte jeres unge instruktører i sådan nogle

kasser? Det skal I gøre, fordi den viden, I opnår med det, er brugbar for jeres forening! I kan nemlig ikke regne med, at alle jeres unge instruktører engagerer sig af de samme grunde, hvorfor de heller ikke fastholdes i foreningen på samme måde! I undersøgelsen viser det sig, at alle syv deltagende unge har træk af den moderne type. Det vil sige, at de motiveres af at gøre noget for andre og opnå den nære kontakt til såvel gymnaster som de andre instruktører i foreningen. Det kan synes indlysende, da der ligger noget ærkefrivillighed ved disse motiver.

"Det er også, fordi det er hyggeligt, og fordi jeg godt kan lide at være sammen med små børn"

Dette citat er sagt af en ung fyr, som deltog i undersøgelsen, og han afslører dermed, at han engagerer sig, både fordi det er hyggeligt, og fordi han får muligheden for at bruge tid sammen med de små gymnaster og dermed opnå den nære kontakt.

Undersøgelsen viser dog også, at tre af de unge har træk af den mere senmoderne type, og disse vil i så fald være vanskeligere at fastholde i foreningen, da de vil søge nye fællesskaber, når foreningen ikke længere kan opfylde deres behov. Pointen er, at denne type vil kræve en anden form for rekruttering og ledelse, end foreningen måske hidtil har praktiseret. Mon I kender dem i foreningen? Ellers kommer I til at møde dem i fremtiden, hvis man skal tro Frederik C. Boll (Boll, 2013).

De frivillige unge i foreningen – hvad betyder fællesskabet?

Måske kender I til den besnærende tanke, at når vi først har fået de unge ind i foreningen, så behøver vi da ikke gøre så meget for at

fastholde dem? De drives jo af en grundlæggende lyst til at gøre noget for andre. Ja, det er til dels rigtig, men foreningen rummer et stort læringspotentiale, som også har betydning for de unge engagement, hvilket undersøgelsen tydeliggør.

De unges oplæring i fællesskab lægger grundstenen til, at de unge får lyst til at engagere sig i det frivillige arbejde. De erfarne instruktører optræder som en slags veteraner, rollemodeller, over for de nye i foreningen. Med teoretiske briller hedder denne type læring, situeret læring, og her spiller praksisfællesskabet en afgørende rolle (Lave & Wenger, 2003, s. 83). Dette fællesskab er nemlig rammen om de unges læring, og gennem en bevægelse fra nybegynder til rutineret instruktør lærer den unge om foreningens vaner, rutiner og ånd.

Undersøgelsen peger på, at dette lærende fællesskab er afgørende for de unges engagement. Bliver de løbende og gradvist sat ind i det særlige arbejde, som udføres i en forening? Får de langsomt overdraget mere og mere ansvar? Formår de rutinerede instruktører at gøre instruktørgerningen overskuelig for de unge? Hvis foreningen som helhed lykkes med dette, så tyder det på, at det vil give de unge instruktører lyst til at fortsætte og måske ligefrem opfordre andre unge til at engagere sig i frivilligt arbejde.

Hvad så nu?

Men hvad kan undersøgelsen så bidrage med? Hvad er perspektiverne i den, og hvorfor er den relevant for jer?

Når alt kommer til alt, så er præmisserne for at engagere ung, frivillig arbejdskraft ændret. De unge i dag engagerer sig i det frivillige arbejde, når det giver mening for dem, og når det passer ind i deres hverdagsliv og

fritid i øvrigt. Derfor må foreningen være skarp på, hvad de unge motiveres af, men også hvordan foreningen kan målrette sit arbejde på at fastholde de unge i foreningslivet.

Så som jeg afslørede indledningsvist – det giver mening, at foreningen fokuserer på at styrke den sociale dimension i arbejdet med at engagere og fastholde unge instruktører. De er kimen til det fortsat stærke, danske foreningsliv, så det er meningsfuldt men også nødvendigt, at vi tager den opgave på os, som handler om at få de unge bedst muligt i gang. Dog med det vigtige forbehold i baghovedet, at gruppen af unge trods fællestæk rummer stor diversitet, som foreningen må være opmærksom på. Så lyt til de unge – hvorfor vil de gerne være med på holdet? Den viden vil være en guldgrube for jeres forening! Og sæt endelig gang i fællesspisning eller andre sociale arrangementer uden for gymnastiksalen. Et målrettet arbejde med at styrke det sociale liv samt skabe nye relationer og indbyrdes forpligtelser vil komme hele fællesskabet til gode. God arbejdslyst derude! I gør et vigtigt stykke arbejde!

Referencer:

Boll, F. C. (2013). *Stop myterne! Den moderne og senmoderne frivillige*. Lokaliseret d. 31. marts 2016 på: <http://www.inger-fair.dk/stop-myterne-den-moderne-og-senmoderne-frivillige/>

Holdt, M. B. & Boll, F. C. (2016). *Samfundets udvikling og de seks typer frivillige*. Lokaliseret d. 31. marts 2016 på: <http://www.inger-fair.dk/artikler-om-rekruttering-af-frivillige/samfundets-udvikling-og-de-seks-typer-frivillige/>

Lave, J. & Wenger, E. (2003). *Situeret læring – og andre tekster*. Hans Reitzels Forlag, København.

Ziehe, T. (2014). Betydningen af orienteringen mod selv-verdenen – aktuelle træk i det unges identitetsudvikling. I: Illeris, K. (red.). *Læring i konkurrencestaten – Kapløb eller bæredygtighed*. Samfundslitteratur.